21

ARKITEKTEN

D
ncen om kommuneskole, seminarium
legium i Holbæk
961
disk Byggedag

DDELELSER FRA DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

KTEN ÅRG. 63 1961 NR. 21 SIDE 369-388 AFLEVERET TIL POSTVÆSENET 10. OKTOBER 1961

**FRA PILKINGTONS
BEVARER
SIN FARVESKØNHED
UÆNDRET
FREM I TIDEN**

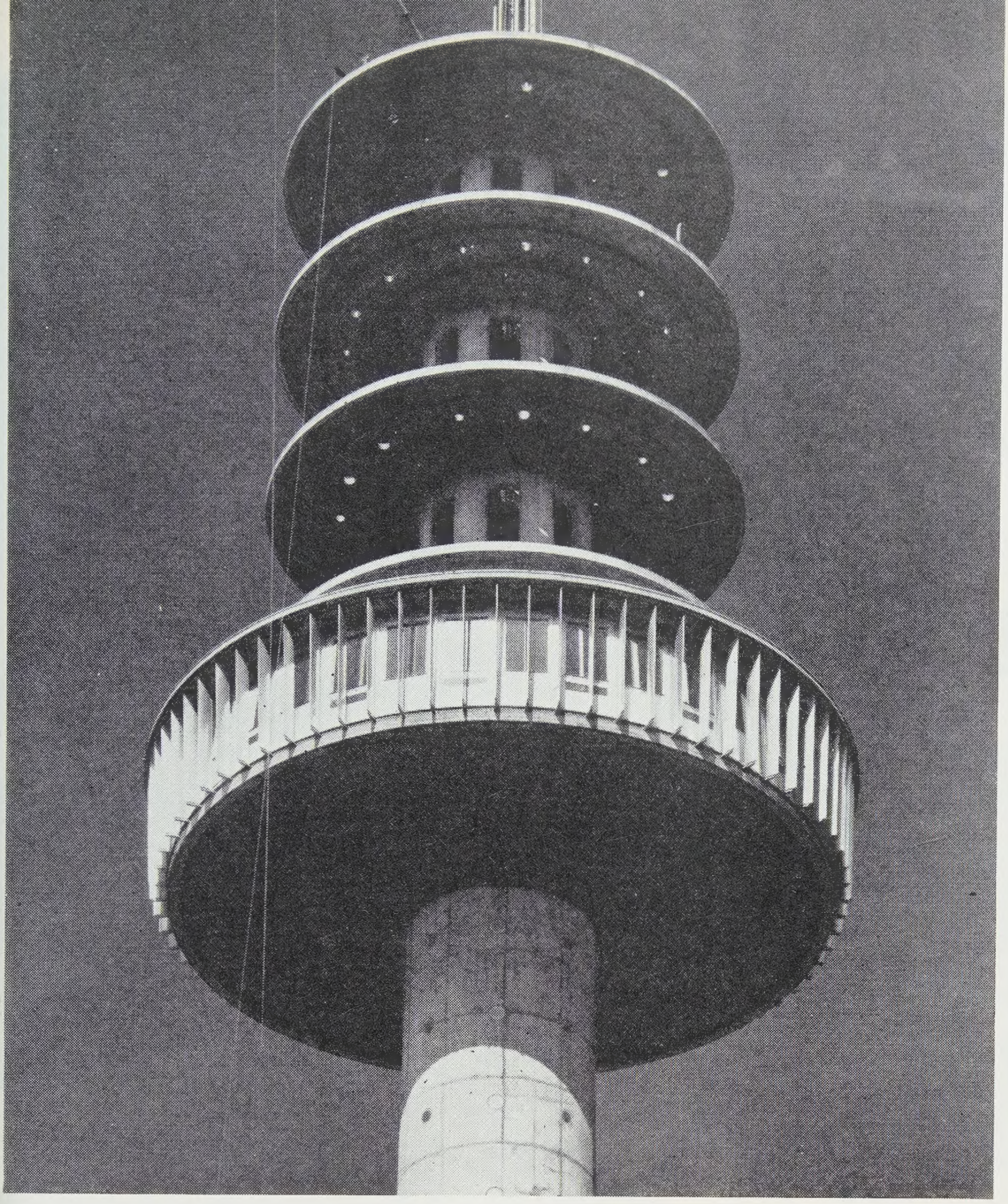
Hvilken tiltrækkende bygning, så farverig med Pilkingtons facadeglas og hvilken dybde i farverne, som er uforgængeligt brændt i glasset. Pilkingtons facadeglas »ARMOURCLAD« og »MUROGLASS« fås gennem Deres sædvanlige glasleverandør, men spørg i tvivlstilfælde vor repræsentant.

BRITISH GLASS AGENCIES - FIOLSTRÆDE 7 - KØBENHAVN K

PILKINGTON BROTHERS LIMITED

FABRIKANTER AF ALLE SLAGS GLAS TIL BYGNINGSBRUG - ST. HELENS, LANCASHIRE, ENGLAND

ALUMINIUM & TRÆ

Fjernmeldetårn, Hannover.
Overpostdirektionens arkitektafdeling, Hannover
Totalhøjde incl. speciel antenne 152 m.

ALUH facadeelementer

En kreds af vinduesfabrikker i Vesttyskland, konkurrerede om leverancen af facadeelementer til dette repræsentative bygningsværk. Den usædvanlige byggesituation med hensyn til klima og montage, forlangte mere end alle tidligere kendte projekter, en effektiv tæthed og præcise funktionsegenskaber – ALUH vinduet fik overdraget arbejdet.

ALUH-erfaringen, der er bygget op gennem flere år ved leverancer af vinduer, elementer og facader så at sige over hele Europa, står nu også til disposition for de danske arkitekter.

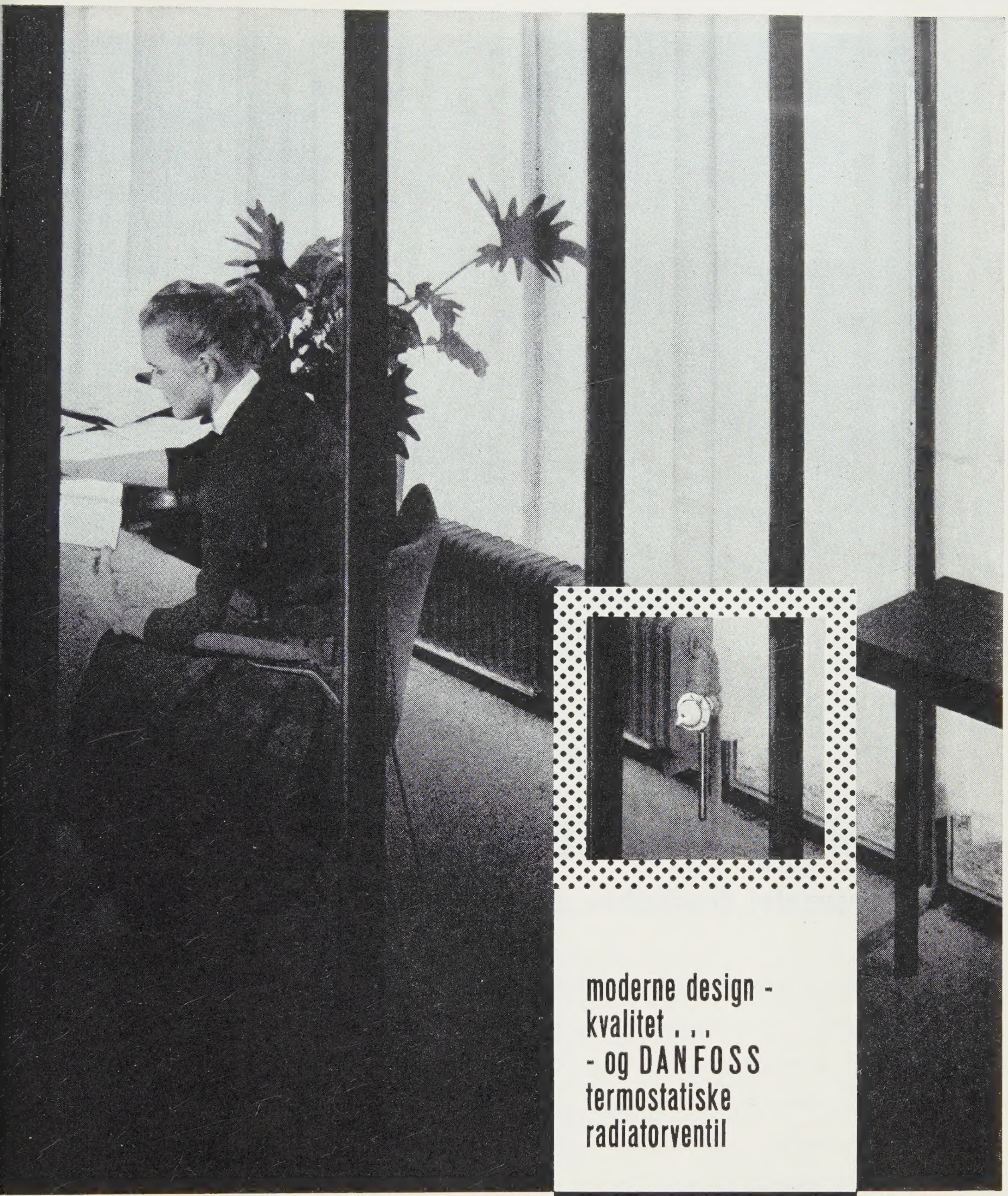
Til den vedligeholdelsesfri facade: idealkonstruktionen Aluminium og træ, – ALUH.

VIKTORIA VIPPE VINDUET

MINERVA 772

VIKTORIA VINDUET · VESTERBROGADE 6 C · KØBENHAVN V

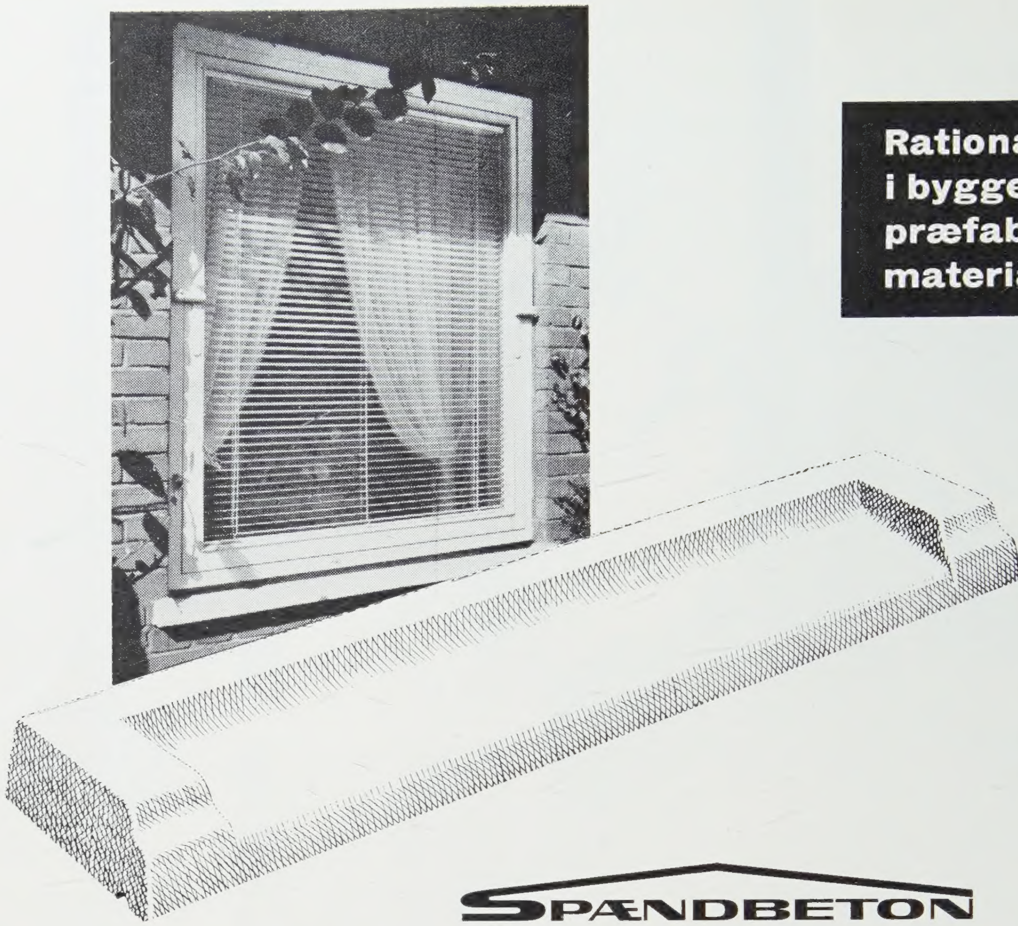
1229

Danfoss

Danfoss termostatiske radiatorventil, der er forsynet med en gradskala, er den eneste eksisterende mulighed for en effektiv temperaturregulering, fordi den monteres direkte på radiatoren i stedet for den normale håndregulerventil, og regulerer temperaturen automatisk i hvert enkelt rum. Dens konstruktion er så enkel, at den kan betjenes af enhver, idet indstillingshåndtaget blot drejes hen på det tal, der svarer til den temperatur, man ønsker.

Rekvirer udførligt brochuremateriale.

ABRIK FOR AUTOMATISKE KONTROLAPPARATER - NORDBORG - TLF. (044) 52222

SPÆNDBETON

Forspændte Sålbænke

er revnefri, frostsikre og nemmere at montere

Forspændte sålbænke er lette at anbringe, da højde og længde svarer til murmål. De revner aldrig og tillader ikke vandet at sive ned ad muren, så misfarvning kan opstå. Overfladen er smuk, marmorglat, og sålbænkene leveres i almindelig grå udførelse til 9.00 pr. løbende meter, men kan også fås med hvid cement eller tilslag af kalcineret flint. Forspændte sålbænke leveres endvidere i andre farver og findes på lager i 22 standardstørrelser.

A/S SKANDINAVISK
SPÆNDBETON
Hellerupvej 66, Hellerup
Telf. HE 9505

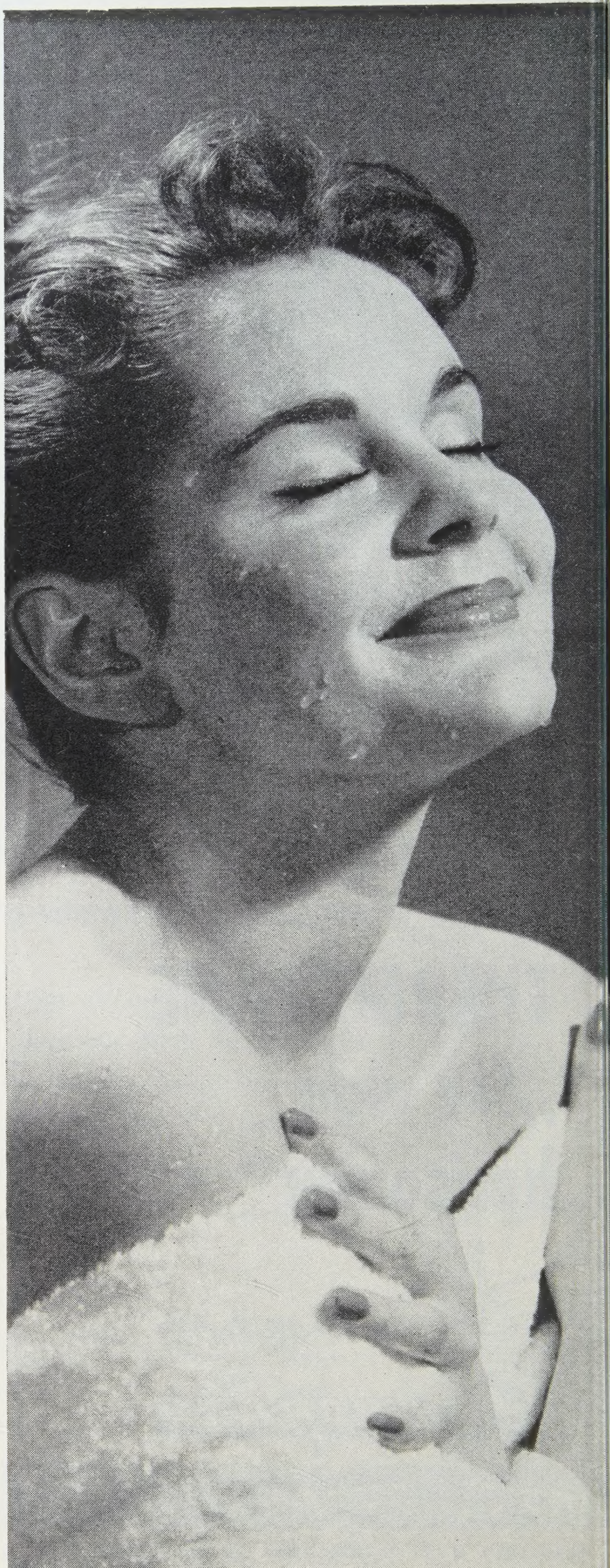
A/S HEDEHUS-TEGLVÆRKET
Telf. Hedehusene 2

A/S NORDJYDSK
SPÆNDBETON FABRIK
Skalborg
Telf. Aalborg 3 51 55

SPÆNDBETON

A/S SKANDINAVISK SPÆNDBETON, HELLERUPVEJ 66, HELLERUP. TLF. HELRUP

LIMHAMNS LAMELPARKET

monteringsklare

egeruder

Gennemprøvet svensk idé nu også i Danmark

Limhamns-Ruderne kan pålægges uden at skulle sømmes eller limes til undergulvet, som blot dækkes med asfaltpap, belagt med korksmuld på undersiden.
Limhamns-Ruderne er bygget op efter lamelmetoden, der modvirker sammentrækninger, udvidelser og skævheder.
Korksmulden gør Limhamns Rude-parketgulv behageligt at gå på og giver effektiv lydisolering.
Limhamns-Ruden fås i størrelserne ca. 25 x 25 cm. Tykkelse: 13 m/m. Ruderne leveres ubehandlede eller med plasticbehandling.

Limhamns PLASTINDUSTRI AB

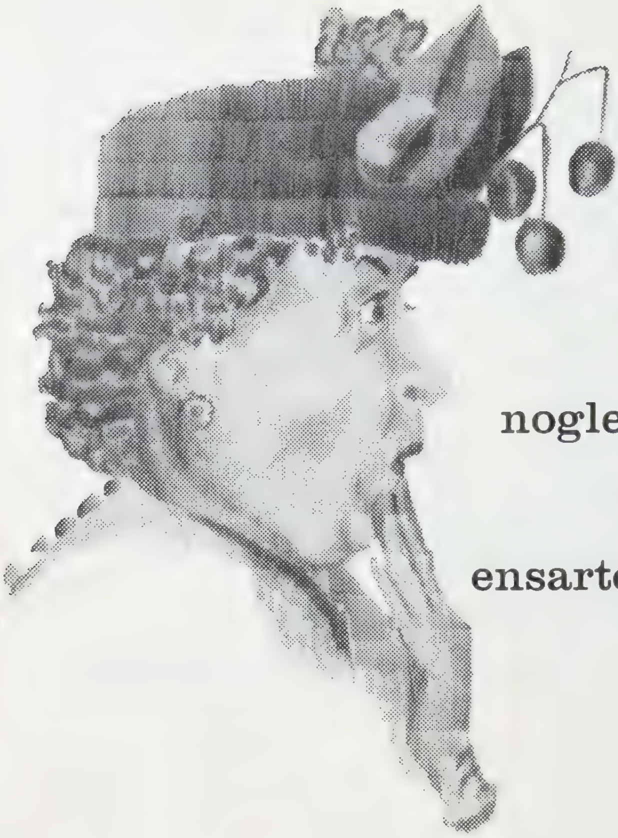
MALMØ
SVERIGE

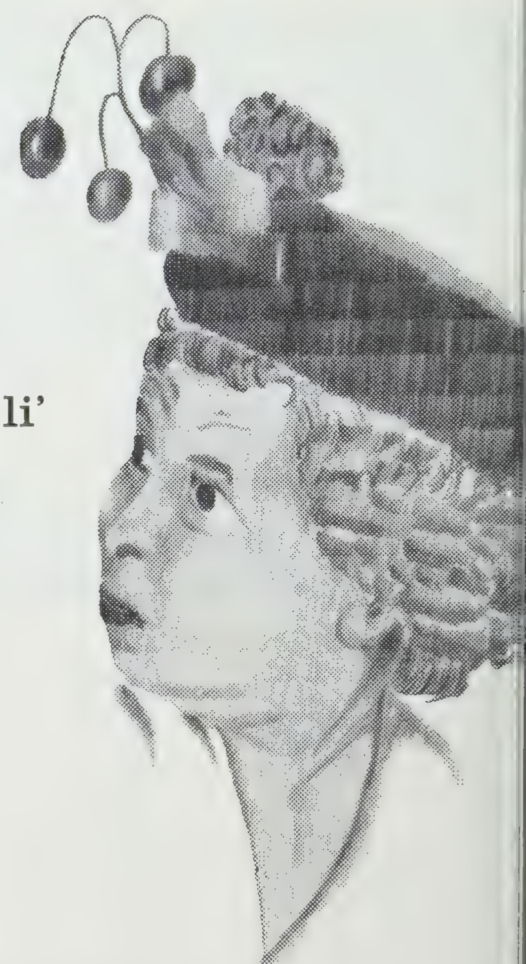
EXPORTORGANISATION FOR LIMHAMNS TRÄINDUSTRI AB - GRUNDLAGT 1886

AALBORG
A/S Brødrene Bendtzen Tel. 3 30 33
AARHUS
Aarhus Tømmerhandel A/S Tel. 6 80 00
ESBJERG
L. Bøtkers Tømmerhandel A/S Tel. 19 62
FREDERIKSHAVN
A/S Frederikshavns Savværk og Tømmerhandel Tel. 10
HADERSLEV
A/S Hansborg Tel. 2 13 00
HILLERØD
Povl Christiansens Tømmerhandel Tel. 33 33
HJØRRING
Møller Lee Tømmerhandel Tel. 608
HOLBÆK
Andersens Tømmerhandel Tel. 25 35
HOLSTEBRO
A/S Poul Andersens Tømmerhandel Tel. 146
HORSENS
Horsens Trælasthandel A/S Tel. 2 44 11

KALUNDBORG
Kalundborg Tømmerhandel Tel. 51
KOLDING
Schous Trælasthandel A/S Tel. 127
KØBENHAVN
A/S Expanko Tel. C. 948
Firma Victor Høst,
Carl L. Lehmanns Eftf. Tel. 94 61 35
Firma Ingemann & Brink Tel. 96 50 00
A/S B. Volmer Jensen Tel. 71 18 88
Firma P. Monberg Tel. C. 27 87
Østerbros Trælasthandel A/S Tel. 29 01 55
NAKSKOV
Vestlollands Trælasthandel Tel. 57
NYBORG
Nyborg Forenede Trælastforretninger A/S Tel. 146
NYKØBING F
J. Lütken Frigast & Co. A/S Tel. 85 36 00
NYKØBING S
Odsherreds Trælasthandel A/S Tel. 492
NÆSTVED
T. A. Meding's Tømmerhandel A/S Tel. 14 78

RANDERS
Randers Aktie-Tømmerhandel Tel. 51 11
RINGSTED
A/S Holten Langes Trælasthandel Tel. 50
ROSKILDE
Roskilde Trælasthandel Tel. 707
RØNNE
Bidstrups Tømmerhandel Tel. 124
SKIVE
Diges Trælasthandel A/S Tel. 808
SLAGELSE
Grønvold & Schous Trælasthandel Tel. 52 01 36
STRUER
A/S O. Bendix Tømmerhandel Tel. 5 05 00
SVENDBORG
A/S Baagøe & Riber Tel. 9
SØNDERBORG
Als Tømmerhandel A/S Tel. 2 32 25
THISTED
Chr. Sørensens Tømmerhandel A/S Tel. 57
VORDINGBORG
Vordingborg Trælasthandel A/S Tel. 23

ned

10 års garanti!!

GEBERIT I

ger De en cisterne,
er så at sige lydløs,
som yder fuld
ejdssikkerhed med
års svejtsisk fabriks-
anti?

Den cisterne, som har alle gode egenskaber, og som allerede har stået sin prøve mere end 100'000 gange, den alene kan tilbyde Dem en sådan garanti. Den fungerer næsten uden støj, dens rensevirkning er effektiv, og dens egenskaber bekræftes i alle de hydrauliske og trykmæssige forhold. Desuden tiltaler dens elegante form alle. Derfor foretrækker man den inden for hotelbranchen, i hospitaler, i handelsbygninger, administrationsbygninger og overalt, hvor man foretrækker og værdsætter kvalitet.

Forhandles af grosserere i Rør-og Sanitetsbranchen   GEBERT + CIE Rapperswil/Svejts

ølgende os bekendte
bygninger har man foretrukket
EBERIT-cisternen.

1: Administrationsbygning B i Zürichs lufthavn Kloten. 2: Centralbanken for Irac, Bagdad. 3: Hospital «Oststadt» i Hannover. 4: Kirurgisk klinik i Düsseldorf. 5: Atomium i Brüssel (blev indlagt senere). 6: Sygeplejerske-højhus i Zürich. 7: Hotel «Deutscher Kaiser» i München. 8: Boligkompleks «Lärchengarten» i Birsfelden. 9: Gymnasium «Freudenberg» i Zürich. 10: De Luxembourgske jernbaners administrationsbygning i Luxembourg.

ALLAN CHRISTENSEN OG CO

ARKITEKTEN

eddelelser fra Danske Arkitekters Landsforbund.
dgivet af Arkitektens Forlag.

daktion:
ul Erik Skriver (ansv.)
r. Enevoldsen
daktionsudvalg:
han Pedersen (leder), David Birnbaum, Jarl Heger, Arne Karl-
n, Henning Meyer og Finn Monies.
nonceredaktion:
rtel Barnholdt (annoncechef)
llian Schmidt (sekretær)
daktionens adresse: Nyhavn 43, København K, Minerva *6200.
dsendelsesdag: Hver anden onsdag. Redaktionen slutter 14 dage
r udsendelsesdagen.
is: 3 kr. pr. hæfte i løssalg, abonnement 58 kr. årlig.
gnerede artikler står for forfatterens regning, usignerede for den
svarshavende redaktørs regning. Kun når det udtrykkeligt er
givet, kan artiklerne ses som et udtryk for Danske Arkitekters
ndsforbunds standpunkttagen.

RINDRINGSLISTE
ONKURRENCER

ffentlig projekt-konkurrence
n en kreditforeningsbygning i Herning
levering: 14. oktober 1961, (kun for jydske arkitekter).
Program med bilag udleveres fra D.A.L.s sekretariat, Bred-
de 66.

ffentlig projekt-konkurrence om vej- og bebyggelses-
an i Lille Værløse
levering: 25. oktober 1961.
Program og bilag udleveres fra D.A.L.s sekretariat, Bredgade 66.

ordisk idékonkurrence om byplan for Valstaområdet
Märsta
levering: Udsat til den 31. oktober 1961. Program og bilag til gen-
msyn i sekretariatet. Depositum kr. 130,00 indbetales til
.A.L.s sekretariat, Bredgade 66, Kbh., K.

ternational idékonkurrence om kirkebyggeri
dskrevet af Det danske Kirkeministerium
levering: 1. november 1961. Program med bilag udleveres fra
.A.L.s sekretariat, Bredgade 66, mod betaling af kr. 25,00.

onkurrence om nye møbler
onkurrence udskrevet af Møbelfabrikantforeningen i Danmark
samarbejde med Landsforeningen Dansk Kunsthåndværk.
flevering 15. november 1961. Nærmere oplysninger hos Lands-
reningen Dansk Kunsthåndværk, Bredgade 66, København K.

ffentlig projekt-konkurrence om
dministrationsbygning i Odder
flevering: 15. december 1961. Program med bilag udleveres fra
.A.L.s sekretariat, Bredgade 66, K.

RKITEKTENS FORLAG
yhavn 43, København K. Minerva *6200.
ontortid: 9–16.30, lørdag 9–13.

I dette hæfte indlæg fra:
Compagnie de Saint-Gobain, Paris
Marius Hansen & Søn, Århus
(til abonnenter i Jylland og Fyn
Andr. Fred. Høst & Søn's Forlag

International idékonkurrence om byplan for Maspalomas Costa Canaria

Registrering: 1. juni – 1. august 1961. *Forespørgsler:* 1. juni – 1. oktober. *Aflevering:* 15. december 1961. Nærmere oplysninger om konkurrencen fås i D.A.L.s konkurrenceudvalg, Bredgade 66, København K. Tlf. MInerva 1290.

Offentlig idé-konkurrence om en vej- og bebyggelsesplan i Skovlunde

Aflevering: 3. januar 1962. Program med bilag udleveres i D.A.L.s sekretariat, Bredgade 66, K.

International konkurrence om Peugot-bygning

Konkurrence om administrationsbygning for Peugot automobilfabrikkerne i Buenos Aires, Argentina. Registrering 30. september 1961, aflevering 12. januar 1962. Nærmere oplysninger i D.A.L.s sekretariat.

Nordisk idékonkurrence om udformning af gravlund på Alfaset i Oslo

Aflevering: 15. januar 1962. Program med bilag ligger til gennemsyn i D.A.L.s sekretariat, Bredgade 66, København.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Arkitekten nr. 21/1961

Text på annoncesiderne

På

Facader

af

PUDS – MUR – BETON

er

en ganske fortrinlig og holdbar maling.

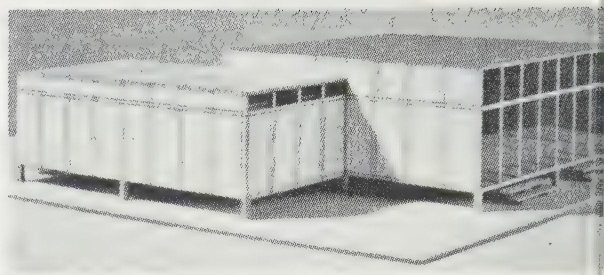
Som vægmaling har PV-A PLASTIC-MALING forlængst indtaget en førende stilling på markedet hos malermestre og industri. De 14 smukke STAMFARVER gør det muligt at tilfredsstille ethvert farveønske.

Men også til udvendig brug

er PV-A PLASTIC-MALING det rigtige. Forlang det nye farvekort og benyt vor gratis konsulentservice.

BECK & JØRGENSEN A/S
Farve og Lakfabrik
ROSENKÆRET 25 · SØBORG · TLF. 69 03 11

Se HFB side 281, 336, 337, 338

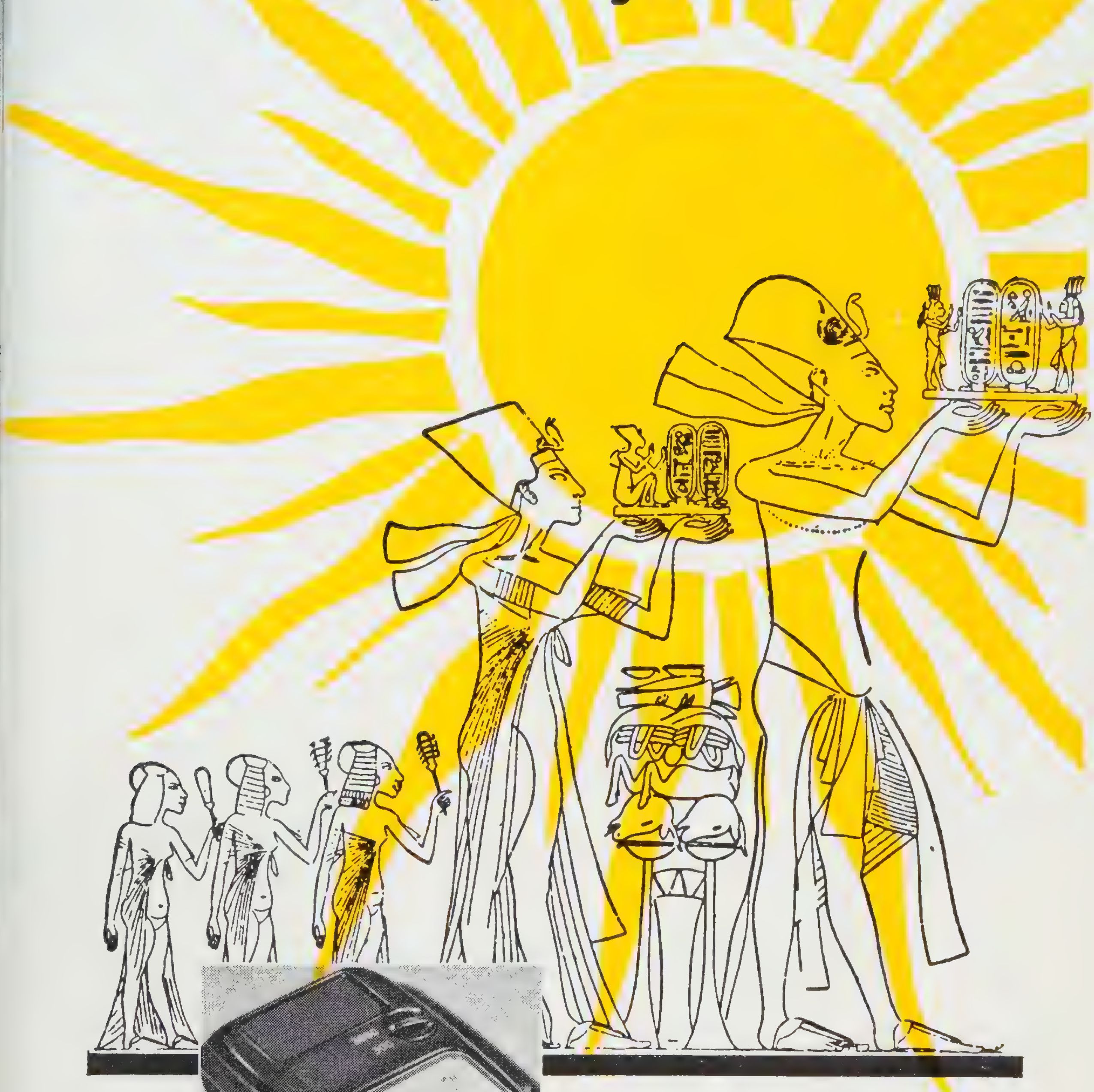

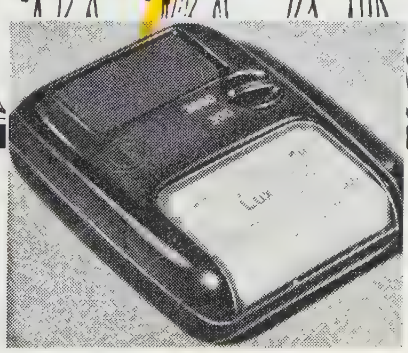
Modelfoto af Urs Beutler's skoleprojekt

Flexibelt skolebyggeri

Arkitekt Urs Beutler, Basel har udarbejdet et proj
til skolebygninger, som skal opføres af prefabrikere
elementer og let skulle kunne sammenstilles til f
skellige størrelser skoler. I Schweiz har det vist
vanskeligt at forudberegne elevantallet, ikke blo
landkommuner og småbyer, men selv i en by s
Basel, hvor elevantallet både i 1915 og i 1960 h
været på 25.000, medens det i en periode i trediver

Højt lysudbytte ...

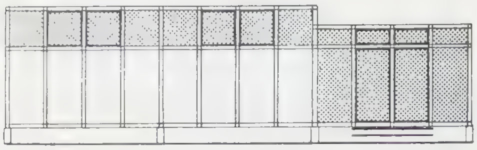

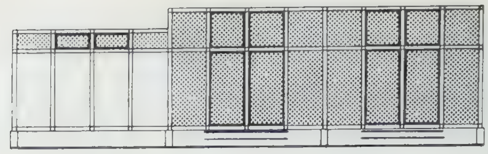

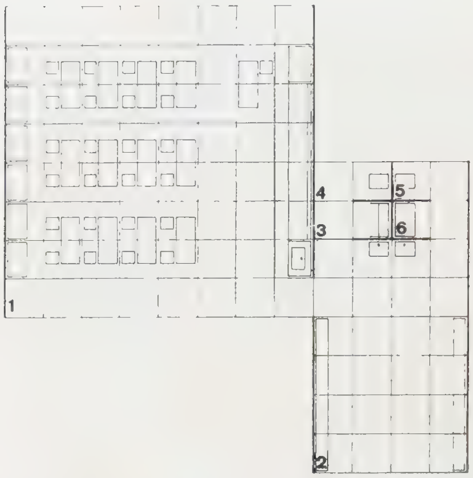
- også ad teknisk vej
kan skabes et klima,
hvor aktivitet, præcision og
velvære forenes med
god økonomi -

PHILIPS

PHILIPS TL LYSSTOFRØR

Plan og facader, 1:200. Partierne med raster angiver vinduer. Fede streger er oplukkelige rammer. 1. klasseværelse. 2. forrum og garderobe. 3. pissoir. 4. wc drenge. 5. wc piger. 6. rengøringsmaterialer

var nede på 16.000 – til trods for at indbyggerantall i Basel siden 1915 er steget jævnt fra 140.000 til 220.00

De projekterede skolebygninger skal opføres so lette skeletkonstruktioner med beklædning af let plader, alt opbygget over et modulsystem, som sku gøre det muligt at sammenstille et fåtal af element til skoler af forskellig størrelse. Foruden hensynet skiftende elevantal skulle man også kunne varie bygningerne efter hensynet til forskellige underv ningsformer.

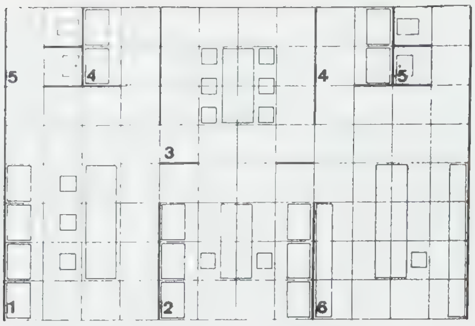
Systemet består af to hovedelementer – en klass enhed på 8×8 meter i 3 meters højde og en enh på 4×8 meter i 2,5 meters højde, som skal kun anvendes til garderober og toiletter, til kontorer lærerværelser samt til pedelbolig o. l.

Projektet, som var gengivet i det schweiziske tid skrift *Bauen + Wohnen, august 1961*, lader til at væ grundigt gennemarbejdet.

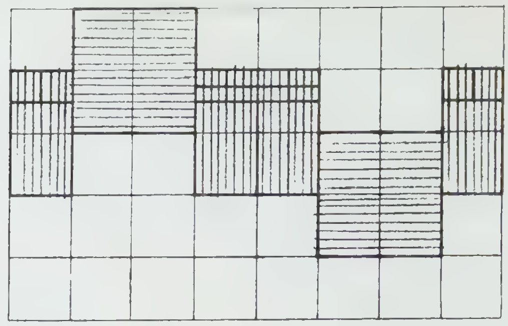

HASLE **klinker og fliser**

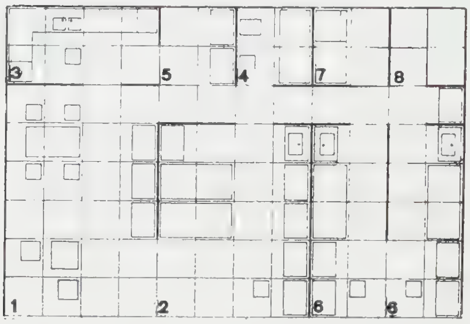
A/S HASLE KLINKER- & CHAMOTTESTENSFABRIK · ØSTERBROG. 6 · KBHVN. Ø · C.12254

Eksempel på lokaler for lærere og administration. 1. lærer eller sekretariat. 2. rektor. 3. konference. 4. forrum og garderobe. 5. toiletter. 6. bibliotek

Eksempel på sammenstilling af elementer, vandret skravering klassevæ[illegible] ser, lodret skravering birum

Eksempel på pedelbolig. 1. opholdsrum. 2. soveværelse. 3. køkken. 4. bad. 5. forrum. 6. børneværelser. 7. vaskerum. 8. pulterrum

Urs Beutler, Basel:
Projedt til flexibelt skolebyggeri

POLAROID
kameraet

10 sekunder

.... efter De har trykket på udløseren har De et tørt og færdigt billede. Tænk på hvor tit De har brug for dette i Deres daglige arbejde!

Ring eller skriv efter nærmere oplysninger.

POLAROID-KAMERAERNE findes i forskellige modeller.

Kodak

AKTIESELSKAB
VODROFFSVEJ 26
KØBENHAVN V
HILDA *30 00

Forlang demonstration uden forbindende!

Belysninger

Det er vist en almindelig erfaring blandt arkitekter, at har man ikke været i vildrede før, så bliver man det, når man når til det punkt af opgaven, hvor der skal tages stilling til belysningen. I nogle tilfælde er det oplagt at søge sagkyndig bistand til løsningen af de rent lystekniske problemer, men iøvrigt vil arkitekten føle, at opgaven ikke er større, end at han selv burde kunne løse den. I hvert tilfælde vil han være medbestemmende på det æstetiske område, f. eks. valg af armaturer. Den eneste litteratur han kan støtte sig til, er fabrikkernes kataloger.

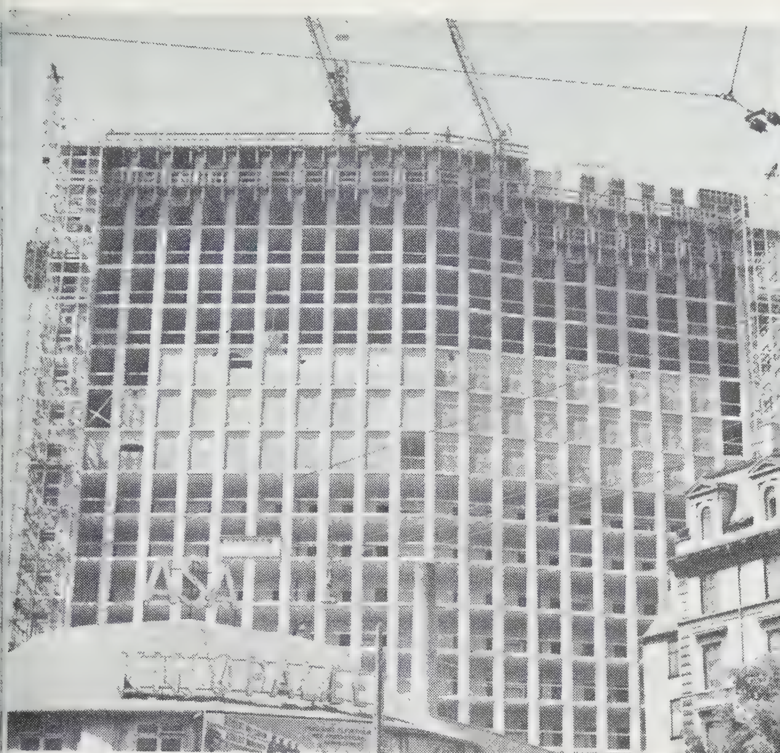
Det er, som om Louis Poulsen har haft denne situation i tankerne, da de udformede det nye katalog. Det er i lige så høj grad et stykke belysningslitteratur som et egentligt katalog, en heldig kombination af nøgterne oplysninger om tekniske data og en præsentation af de æstetiske muligheder. Først og fremmest noterer man med glæde, at kataloget ikke indeholder grimme lamper, og kun meget få ordinære. Helt kan man jo ikke undgå kuglependler o. lign. Dernæst værdsætter man, at illustrationerne ofte viser armaturerne anvendt i forbindelse med arkitektur, et interieur, et udstillingsvindue osv.

Af nyt stof er især Alux-spejlreflektoren værd at pege på. Alux-spejlreflektoren har en meget høj reflektionsevne, for synlig stråling ca. 90 pct. Den gør det muligt at arbejde med effektbelysning ved anve delse af billige standardglødelamper, således at ma får lave driftsomkostninger. Hertil medvirker, at ma kan vælge standardglødelamper med en hensigt mæssig spænding. Det er kendt, at spændingen lysnettet svinger gennem døgnets timer og ofte ligge højere end den normale spænding på 22 230 Volt. En overspænding på blot 5 pct. halver glødelampens levetid, og en overspænding på 10 pc nedsætter levetiden til ca. en tredjedel. Vælger ma en glødelampe med en spænding på f. eks. 5 pc højere end den normale spænding på lysnettet, man kunne få en levetid på glødelampen på nærv det dobbelte af det normale.

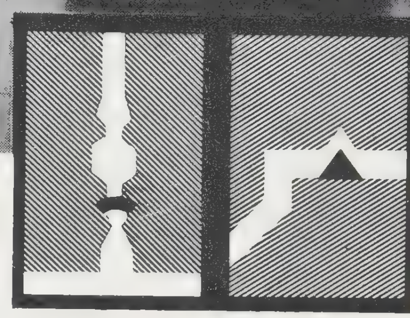
Alux-spejlreflektor er antistatisk og er derfor ik slem til at samle støv. Den er korrosionsbestandi varmefast, brudsikker og afvaskelig. Den kan indby ges i mange forskellige typer spotlights, som selvfølg lig er vist i kataloget. Anvendelsesområdet er meg stort, udstillingsvinduer, butiksinterieurer, skiltning o

Endelig bemærker man den nye kvadratlampe f opsætning direkte på loft. Med den stadigt stigen anvendelse af akustiske pladelofter er der et stort b hov for en sådan lampe. Den i kataloget viste lamp passer f. eks. i Dæmpa-lofter og -paneler.

Til kataloget er anvendt en sober og velordn typografi.

Neoprene pakninger ses her anvendt i de vertikale samlinger.

Her ses den trekantede neoprene pakning, der er anvendt i de horisontale samlinger.

Sæt omkostningerne **ned** *og byggetempoet* **op** *med* **DU PONT NEOPRENE**

Du Pont neoprene elastiske pakninger til vinduer og mellem betonelementerne blev brugt ved opførelsen af Codanhus i København. Disse pakninger er uhyre effektive, økonomiske og meget lette at montere. De sikrer et vejrbestandigt lukke, der i årevis ikke kræver vedligeholdelse og reparation, idet neoprene ikke revner, tørrer ud, bliver hårdt, blødt eller slapt og derved mister den elasticitet, der er nødvendig for at bibeholde pakningstrykket. Skitsen viser den metode, der er anvendt.

Neoprene pakninger er modstandsdygtige overfor sollys, ilt og ozon. De er bestandige over for vind og vejr og yder pålidelig beskyttelse i mange år.

Den simple montering af neoprene pakninger i byggeriet efter element- eller curtain wall-system er med til at løse problemet, hvorledes der monteres fyldninger af glas eller andet materiale billigst muligt i ramme, idet det ikke er nødvendigt at være specialuddannet og risikoen for et dårligt resultat er fjernet.

Få alle yderligere oplysninger om neoprene pakninger hos den danske repræsentant

CHRISTIAN FAHRNER

Frederiksberg Allé 6 . København V . Telefon Hilda 3040

DU PONT NEOPRENE

DU PONT
REG. U.S. PAT. OFF.

Grundlagt 1802

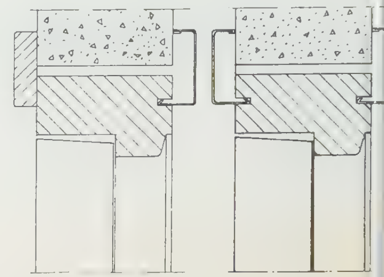
Gør livet lettere med bedre varer . . . *ved kemiens hjælp*

Farverig trækonservering

Det må ikke være noget let job at være ham, eller hende, der skal finde på nye navne til nye farveprodukter. Hvert firma sit navn til sin blå farve. Sidste nyt er *stratoblå*, der ganske vist også på det tilsendte Ultra-Solignum farvekort virker en smule mere æterisk end himmelblå. Farvekortet indeholder iøvrigt nu 10 farver og erstatter det af Carlsen & Plenges informationstjeneste tidligere udsendte farvekort med 5 farver. Farvekortet er sendt til indehaverne af firmaets blå informationsbog sammen med et supplementsblad om udendørs behandling af træ, tre sider om husbukke og et prisblad til erstatning for det gamle. Alle informationsblade fra Carlsen & Plenge udmærker sig ved en tydelig dato, en registrering, der passer ind i firmaets informationsbog, og et format, der er en slags A 5. *LF*

Beslåede karme

Færdige døre i standardmål, endda Dansk Standard, har været en selvfølge i mange år og leveres fra mange fabrikker og større snedkerier. Færdigbeslåede døre i karm er straks knap så almindeligt endnu som lagervare. Vedex, Dansk Skovindustri A/S, har udsendt en prisliste over beslåede karme, som sammenholdt med tidligere prislister for døre giver den fulde pris på en fuldt færdig dør. De færdigbeslåede karme fremstilles i serieproduktion, og kun i de mest anvendte karmdimensioner $1^1/_2 \times 3^1/_2''$ og $1^1/_2 \times 5^1/_2''$. Under stykket kan leveres i bøg, eg eller ask, hængsle blanke eller fosfaterede. *L*

Til venstre: En helt færdigbehandlet dør med karm leveres med fastlim liste på karmen på den ene side og med dækliste af lakeret metal til p sætning, efter at karmen er indsat i den færdige væg, på den anden sid Til højre: Den færdige dør med karm leveres også med metaldækliste t begge sider

Færdigbehandlede dørelementer til rationelt byggeri

Færdigbehandlede og monterede døre anvendtes før ste gang i Danmark for 10 år siden, men idéen slo den gang ikke an.

Nu kan sådanne døre imidlertid fås igen. Det be tyder, at alt arbejdet – også malerarbejdet – er flytte fra byggepladsen til værkstederne, hvilket set fra e rationaliseringssynspunkt er et vigtigt fremskridt.

Fra det svenske Ji-Te Aktiebolag, som både levere

yderdøre og indvendige, formbestandige døre fra lager, kan man nu også få døre indsat i dørkarme som lagervare, således at kun selve opstillingen skal foregå på byggepladsen. Denne opstilling kan med fordel udskydes indtil det øvrige malerarbejde og tapetseringen er tilendebragt, køkkenet monteret, faste skabe opstillet og gulvene lagt. På denne måde undgår man, at de ømfindtlige døre med karme lider unødig overlast. BC-TT

Kilde: Ji-Te katalog. Agentur Kr. Thomsen, København K.

Effektiv pladsbesparende konstruktion til svømmende gulve

Den moderne byggeteknik har medført, at svømmende gulve mange steder er blevet en nødvendighed for at hindre lydgennemgang. Der findes flere udmærkede konstruktioner, hvis princip er at eliminere al mekanisk kontakt mellem lydkilde og bygningselementer. Det opnås normalt ved at anbringe et porøst materiale mellem dækgulvet og den bærende gulvkonstruktion.

Nu har den italienske gummifabrik Pirelli påbegyndt en fabrikation af gummimåtter, der har vist sig at have en forbausende lydisolerende virkning. Måtterne fremstilles i 1 m² store og 5 mm tykke gitterkonstruktioner, der kan anbringes i et sammenhængende tæppe. De har en meget stor elasticitet og trykstyrke og den ringe højde medfører mærkbar pladsbesparelse.

Måtterne fabrikeres af Societá Pirelli, Milano, I lien og forhandles herhjemme af Hotaco A/S, Holb BC

Kilde: E. T. D. nr. 1/61.

Inserts til indstøbning i beton

Hvor der bygges med beton, hvad enten der stø op med forskalling, eller det er elementbyggeri, inserts ofte være et problem, der giver anledning ærgrelser.

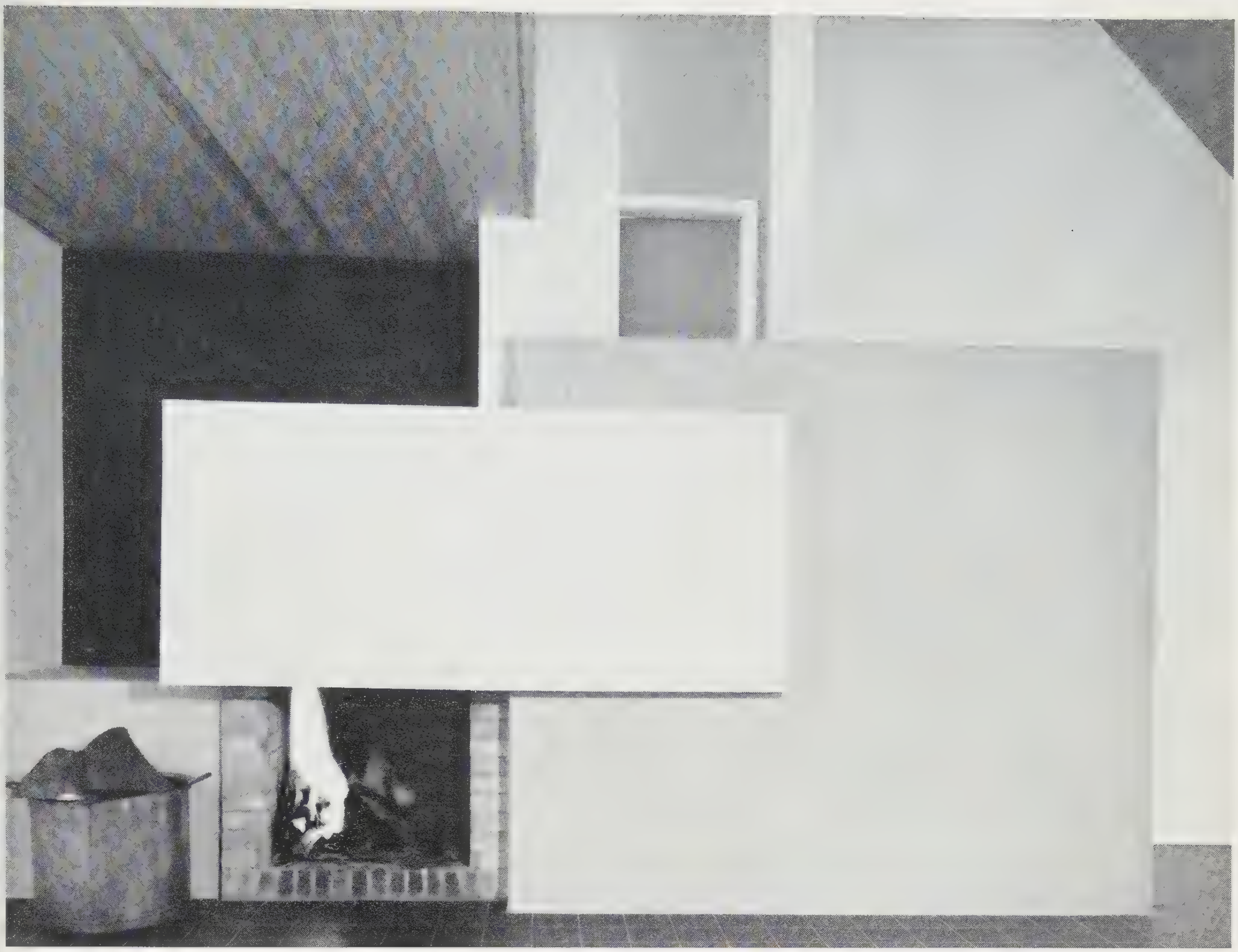
Ved anvendelse af stålinserts er man afhængig af stor nøjagtighed ved anbringelsen. Det kan ofte v svært at opnå den præcise placering.

Bruger man træinserts, som ikke kræver den sam nøjagtighed ved placeringen, får man til gengæld række andre ulemper, såsom en stærk begrænsning trækstyrken i de søm og skruer, der skal fastgøres. er tillige en risiko for, at inserts ikke sidder tilstræk lig fast i betonen, og endelig muligheden for at s og skruer vil flække en inserts af træ. Disse to sid ulemper giver ofte anledning til krav om tillæg de efterfølgende håndværkere.

Philplug inserts er en tredie type inserts, som g nem en lang årrække er anvendt blandt andet i E land, hvor der nu hvert år bruges mange million af disse inserts, der giver en række værdifulde fo dele.

For det første er den billigere end stålinserts, man behøver ikke tage hensyn til den meget nøjagt

(Teksten fortsættes side A

Indhold

LANGKJÆRS BOGTR

Underskrevne bestiller herved til levering gennem boghandler

Ib Brusendorff: PEJSEN I HUS OG HAVE
(Kr. 19,50)

☐ Betaling vedlagt i check ☐ Pr. postopkrav

☐ Med kvitteret regning ☐ Bedes debiteret min konto

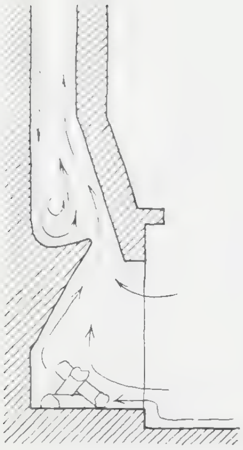
(Sæt venligst kryds ved det ønskede)

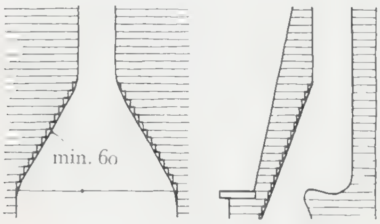
Navn

Stilling

Adresse

(Bedes udfyldt med blokbogstaver)

Pejsen i hus og have

Af arkitekt m.a.a. Ib Brusendorff

Den helt rigtige og længe savnede pejsebog! Pejsen inde og ude – en idébog i tekst og billeder i serien »Høsts Boligbøger«. Sådan kan pejsen se ud – udvendig... sådan bør den være – indvendig...

Foruden et omfattende billedafsnit med fotografier af pejse, store og små – »individualister« og typer – finder man i denne håndbog samlet, hvad man herhjemme og i udlandet har opstillet som erfaringsmæssige forudsætninger for gode pejse- og skorstenskonstruktioner, og der er lagt speciel vægt på den direkte sammenknytning mellem konstruktioner og gældende lovbestemmelser.

En bog, der med sit teoretiske afsnit henvender sig til fagfolk, der her vil finde en uvurderlig håndbog, men som med sine mange fotografier og eksempler på pejse også vil være til inspiration for bygherrer, der tænker på pejse – enten i hus eller i have – eller måske begge steder. Pris kr. 19,50.

HØST & SØNS FORLAG

EVKORT

HØST & SØNS FORLAG

BREDGADE 35

KØBENHAVN K

Post-
besorges
ufrankeret.
(Modtageren
betaler
portoen)

234

Reserveret postvæsenet

legende let betjenin
af højtsiddende vindue
VELTA
fjernåbnere
DANSK VELUX A/S - MASKINVEJ 4 - KØBENHAVN SØBORG - TLF. (01)*6911
A 888

:n typisk bombet grund i Londons City. Barbican, gaden der går langs den lave, lyse bygning, har givet området navn. Boligbøjhuset med det inesiske tag i billedets baggrund er centrum i Golden Lane-kvarteret, et nyt boligområde med ca. 1400 beboere (500 pr. ha).

LONDON 1961

:n by med ti millioner indbyggere, med et udbombet itykvarter og med udstrakte slumkvarterer har problemer at kæmpe med. Der er problemer, som man nøder dem i alverdens storbyer, og der er specielle ondon-problemer.

UIA's kongres fik alverdens byggefolk til for et øjeblik at rette opmærksomheden mod dette gamle ulturcenter, hvor så mange byplanidéer har haft leres udspring.

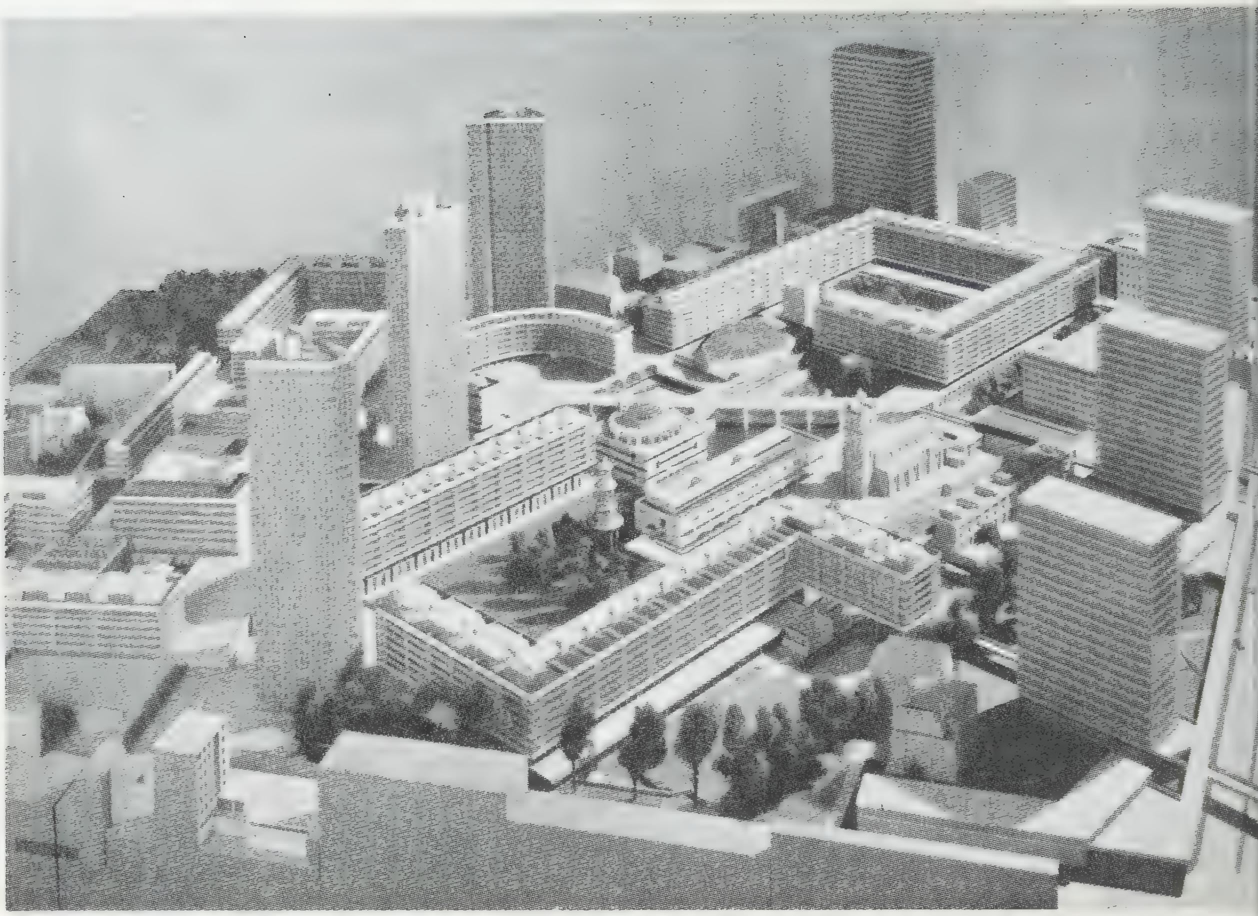
Det var Londons slum, der inspirerede Ebenezer Howard til havebyidéen, og det var Londons særlige truktur, opdelingen i særprægede lokaliteter, der inspirerede Abercrombie til neighbourhood-idéen.

De svære bombeangreb, der med V-bomberne ortsatte næsten til krigens slutning, gav anledning il en vældig planlægningsaktivitet. Både på det tekniske og økonomiske område var man i London indtillet på at gå nye veje. Da krigens heroiske hverdage blev afløst af fredens materialistiske, viste det sig, at kun få af disse veje var farbare. London skulle ikke genopstå som en fugl Phønix af asken.

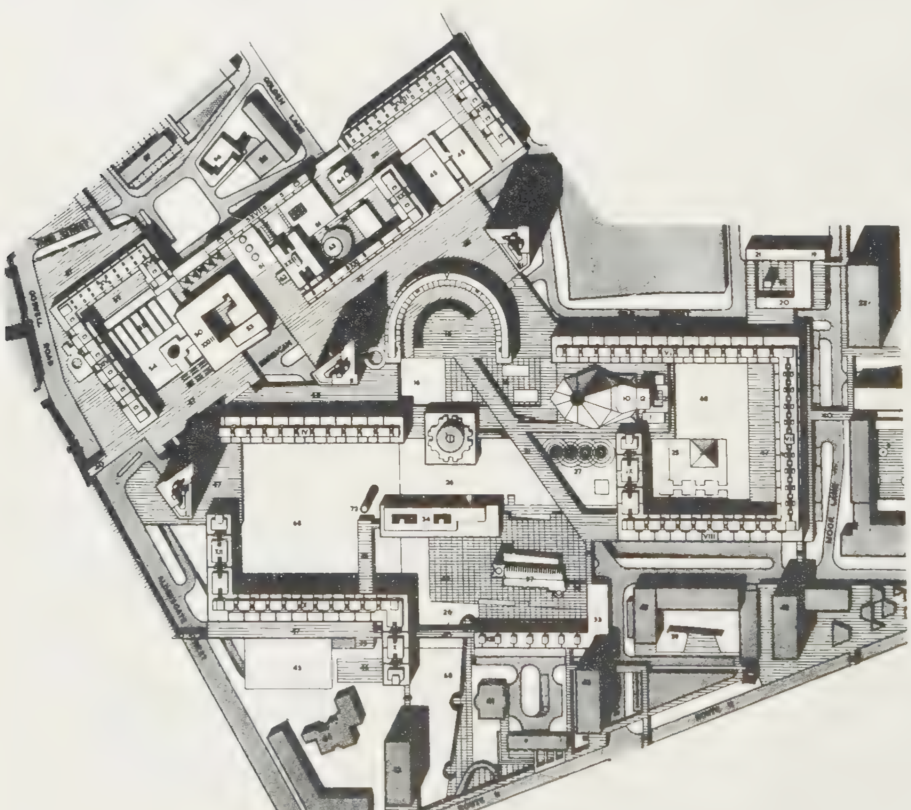
Planerne blev gang på gang ændrede. Det viste ig f. eks. vanskeligt at slippe af med de spredtliggende, ubeskadigede ejendomme i de bombede kvarterer. Og City var de kapitalstærke grundejere fast besluttede på at genopbygge og helst udvide deres ødelagte ejendomme.

London County Council, i daglig tale LCC, var som overkommunal myndighed mere idealistisk indstillet end de lokale myndigheder i city, som gerne så den tidligere erhvervskoncentration genskabt. Konflikten har medført, at der endnu er store ubebyggede ruintomter i city.

Umiddelbart måtte man tro, at et udbombet byområde dannede det bedst mulige grundlag for en byfornyelse efter rationelle principper. Men i virkeligheden danner grundskel, eksisterende ledningsanlæg og bydelens traditionelle rolle i bysamfundet større hindringer end bygningerne. I alle krigsramte storbyer har man måttet erkende dette faktum – selv i østeuropæiske lande, hvor private grundejerinteresser gennem lovgivningen er reduceret til et minimum. Forskellen mellem en genopbygningsplan og en saneringsplan er ikke større, end at erfaringer fra det ene område kan overføres til det andet. Erfaringerne fra London tyder på, at de byplantekniske gevinster ved områdesaneringer ikke er så store som i almindelighed antaget. Man skal ikke vente sig, at man alene ad den vej kan opnå en arkitektonisk helhed i bybilledet. De lokale trafiktekniske gevinster har en tilbøjelighed

Modelfotografi af Barbican-projektet

Før krigen var Barbican-området e konglomerat af boliger, småindustr og handel. Skoler, kirker og en række institutioner gjorde billedet yderliger broget. Saneringsplanen, der er udar bejdet af LCC, søger at bevare de brogede indhold, men selvfølgelig en ny ramme. Kontorer er fortrinsvi placeret i højhuse, boliger i 7-etage huse. Ind imellem er anbragt teatre koncertsal, kunstudstillinger, konser vatorium og kunstskoler. Desuden e der de for boligområdet nødvendig skoler, kirke, brandstation og parker Selv en udgravet ruin fra romertide vil blive gjort tilgængelig. Men de mest bemærkelsesværdige er dog sepa reringen af kørende og gående trafik De enkeltskraverede arealer er fod gængerplateauer over gade- og parke ringsarealer

til at blive opslugt af de ved nybyggeriet skabte trafikproblemer i naboområderne eller i byen som helhed.

En vigtig forudsætning for vellykkede byombygninger er, at de mindre områdeplaner udgør en organisk del af byhelhedens udbygning. Den forudsætning etableres lettest, hvor der findes en overmyndighed med ansvar for alle dele af planlægningen.

LCC råder over et af verdens største arkitektkontorer med op mod to tusinde ansatte, der selvfølgelig er opdelt i en række specialafdelinger. Alene byplanafdelingen råder over flere hundrede medarbejdere. En sammenligning med København er ikke mulig, allerede af den grund, at der ikke findes et fælles byplankontor for Københavnsregionens kommuner.

I principperne for LCC's Londonplan er udtrykt et ønske om at bevare Londons struktur med de mange lokalområder med hver sit særpræg. Som følge heraf forsøger man at placere alle større trafikårer i grænserne mellem disse områder. Gadenettet iøvrigt vil man differentiere og udforme således, at uønsket gennemkørende trafik undgås. Ved genopbygningen af centrale områder søger man at placere boligkvarterer, fortrinsvis for enlige og for barnløse familier med beskæftigelse i de centrale erhvervsområder. Golden Lane bebyggelsen i city er et karakteristisk eksempel herpå. Motiveringen er dels trafikøkonomisk – man reducerer bolig-arbejdssted trafikken – dels et lidt sværmerisk ønske om at se city befolket også efter kl. 17.

Det er klart, at der samtidig må ske en udflytning af erhvervslivet. Det har i nogen grad fundet sted, navnlig i forbindelse med anlægget af en række New Towns rundt om London.

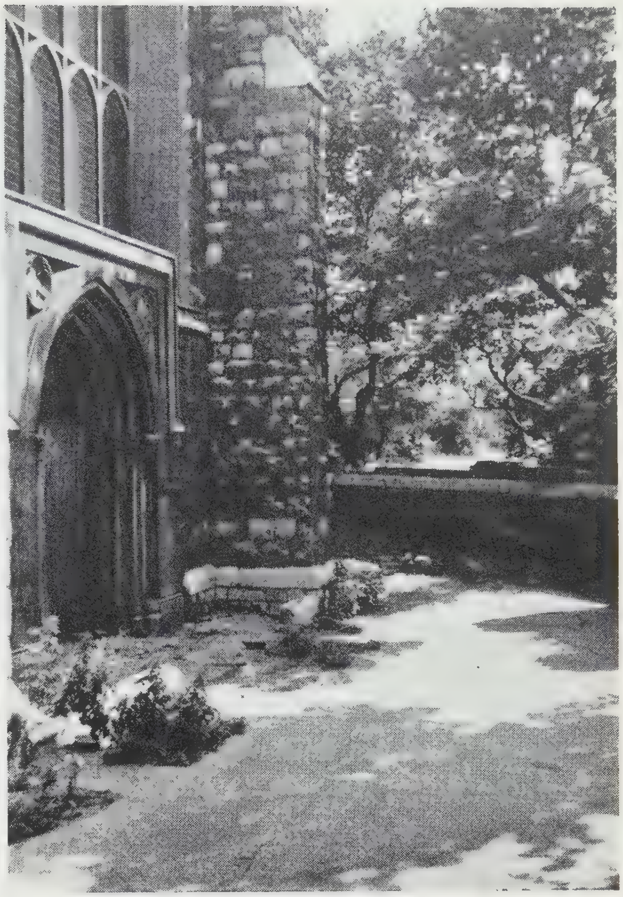
LCC beklager, at det ikke er lykkedes effektivt at reducere beskæftigelsen i de centrale byområder. Vældige kontorhuse skyder i vejret i kvarteret omkring St. Paul. Det er ikke den individuelle biltrafik, man er mest bekymret for. Den regner man praktisk taget ikke med i bolig-arbejdssted trafikken – det er f. eks. meget beskedne krav man stiller til parkering i forbindelse med kontorhusbyggeriet. Næ, det er de kollektive trafikmidler, underground og busser, der er belastet til bristepunktet. 3/4 million mennesker bringer de hver morgen til det centrale London.

London Transport har derfor måttet planlægge en ny tunnelbanestrækning gennem de centrale områder, den første udvidelse af tunnelbanen siden 1938. Strækningen fra Victoria til St. Pancras regnes at ville koste 50 millioner £. En £ 30 millioner-plan for modernisering og effektivisering af eksisterende anlæg blev vedtaget i april 1959.

Disse investeringer foretager man ikke, fordi man føler sig rig – men for at hindre, at man bliver fattig.

Londons city-problemer er de mest iøjnefaldende og diskuterede. Londonerne vakler mellem begejstring for det nye og imponerende, der vokser frem, og dyb bekymring for det London, der forsvinder.

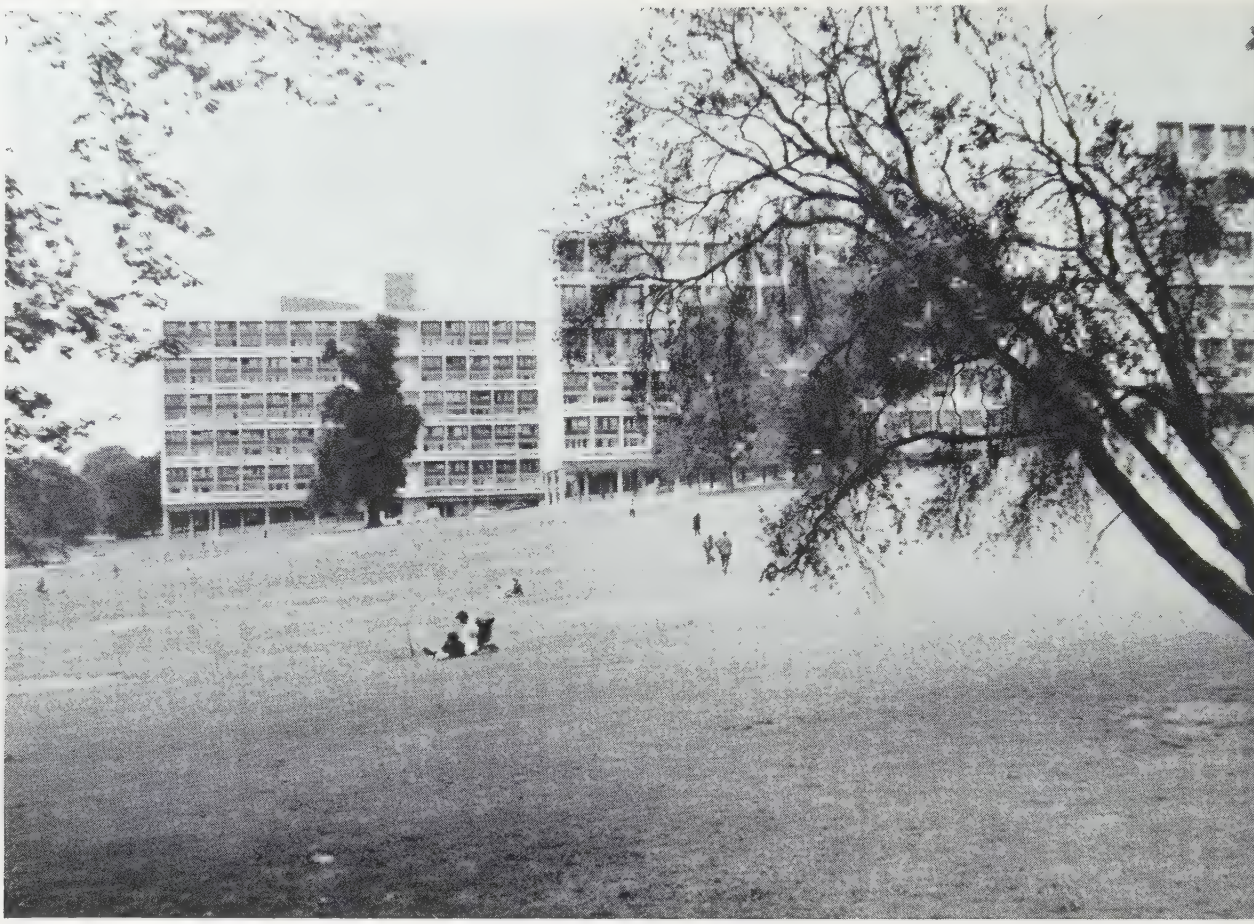
Amerikanske musicals har afløst de traditionsrige music halls. Cafeterier og italienske espressobarer nyder hos de unge større popularitet end pub'erne.

Bombet kirke i Barbican-området, en middelalderidyl få minutters gang fra Fleet Streets larm

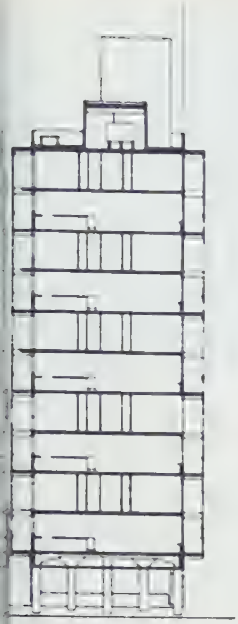
Det gamle city synger på sidste vers – men ingen kæmper længere for dets bevaring

Roehampton Lane. De Le Corbusier inspirerede boligblokke med maisonette-flats. På planen mrk. 3

Boligområdet Roehampton Lane, plan ca. 1:8000. A: Roehampton park. B: Roehampton landsby. C: Richmond park. 1 og 2: 12-etages punkthuse. 3: 11-etages blokke. 4: 4-etages blokke med maisonette-flats (2-etages boliger). 5: 4-etages blokke. 6: 3-etages rækkehuse med maisonette-flats. 7: 2-etages rækkehuse. 8: Rækkehuse for gamle. 9: 10-etages boligblok sammenbygget med 1-etages bibliotek. 10 og 11: Skole. 12: Kirke. 13: Kulturcenter. 14: Parker og legeplads. 15: Børnehave. 17: Varmecentral

Snit 1 : 500

Højhusblok, på planen mrk. 3

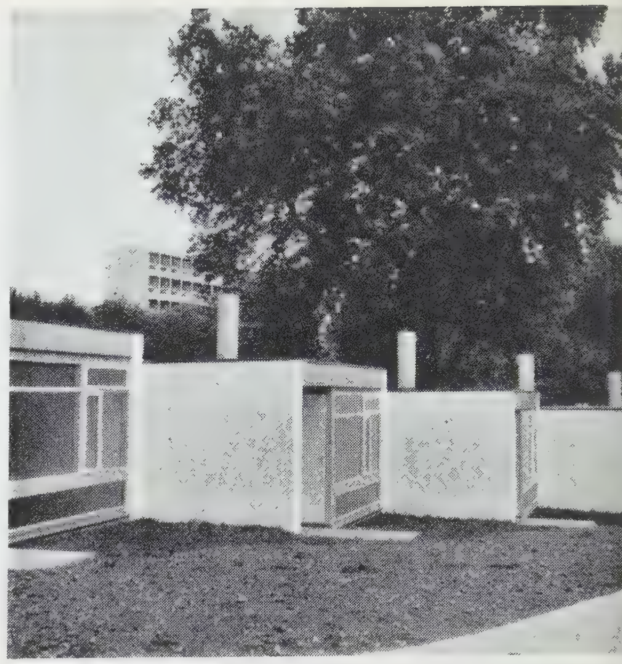
Fra punkthusbebyggelsen, på planen mrk. 2

Hamburgers fortrænger fish and chips. *Things ain't wot they used t'be* – hedder en aktuel revy – og det passer ikke den generation, der husker førkrigstidens London. Men iøvrigt er der i London som i København en stigende interesse for at bevare de arkitektonisk værdifulde bymiljøer. Skulle man nævne noget, London er alene om, er det de mange squares. Dem vil man bevare – og helst som boligområder. Husene er i almindelighed for store som énfamilieboliger, og mange er derfor blevet omdannet til kontorer, pensionater og småhoteller. Londons University gjorde i 30'erne et vældigt indhug i de fine georgiangader og -pladser i Bloomsbury. Universitetet ligger nu som et hæsligt kæmpemonument over 30'ernes agressive forhold til de gamle byer. Idag forsøger man en expansion i beskeden målestok ved at indrette studiesamlinger og institutter i de gamle huse.

Helst så man de gamle boliger bevarede, og der synes at være en stigende interesse for luksusboliger i moderniserede georgianhuse – det er blevet attraktivt at bo centralt.

Folk med jævne indtægter må enten blive boende i de endeløse rækkehuskvarterer eller søge bolig i de nye etagehusbebyggelser, som navnlig LCC har bygget i efterkrigsårene. Dette byggeri i et udpræget rækkehusland er et spændende kapitel for sig. Uden egentlige traditioner på dette område, måtte engelske arkitekter søge inspiration i udlandet. Navnlig svensk boligbyggeri blev i de første efterkrigsår forbilleder for LCC's bebyggelser.

En af de seneste bebyggelser, Roehampton Lane,

Boliger for gamle, plan 1 : 200
1: Opholdsstue med sengeniche og åben pejs. 2: Køkken. 3: Bad. 4: Fyr

Roehampton Lane, boliger for gamle

er imidlertid inspireret af Le Corbusiers Ville Radieuse. LCC's bebyggelser er navnligt bemærkelsesværdige på grund af de velgennemarbejdede og idérige bebyggelsesplaner. Arkitektonisk er de desværre ofte skæmmet af en altfor broget udformning.

Boligområdet ved Roehampton Lane kan ikke siges at være helt fri for arkitektoniske svagheder, det gælder navnlig to grupper med 4-etages blokke indeholdende de såkaldte maisonetter, d.v.s. 2-etages lejligheder. Men højhusene er formede i en klar og robust arkitektur, svarende til den grove betonteknik, der er anvendt. Fem højhusblokke er en genfortælling af Le Corbusier's Marseille-hus.

Byggegrunden er dannet ved sammenlægning af en række private parker fra de store rigmandsvillaer, der i det 18. og 19. århundrede blev opført langs Richmond Park. Fra højhusene er der udsigt over denne park, der minder om Dyrehaven ved København.

Før bebyggelsesplanens udarbejdelse blev byggegrunden nøje studeret. Det svagt kuperede terræn og den smukke gamle beplantning – bl. a. nogle vældige cedertræer – fik afgørende indflydelse på planen. Samspillet mellem ubebygget og bebygget er blevet billeddannende på en måde, som man ikke tidligere har set i engelsk boligbyggeri. Højhusene på toppen af den lave bakke med træerne, der i vælde næsten kan måle sig med husene, kan minde om Bellahøj. De to grupper punkthuse, delt af det gamle manorhouse med dets have, er så nær Bellahøjplanen, at man vist roligt kan udlægge den som fader.

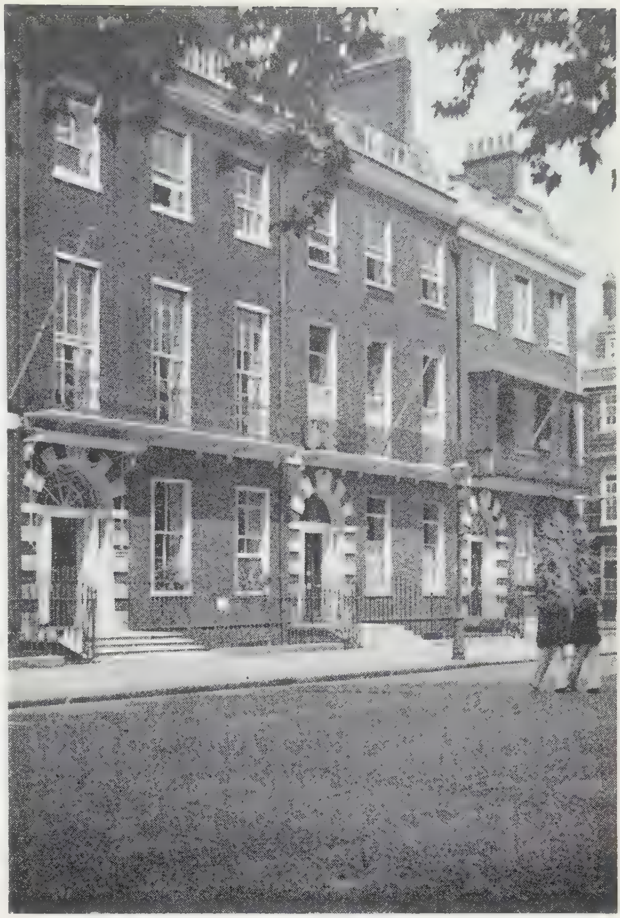
Roehampton Lane bliver ikke ringere af, at det er et projekt, hvor mange af tidens idéer er opsummeret. Det udtrykker en vilje til at lære af andre, at tilpasse sig en ny tid.

Bebyggelsen er opført for og beboes af de lave indkomstgrupper. I engelsk boligpolitik lader man ikke oprykningsprincippet være de mindrebemidledes eneste bolighåb. Siden 1950 har LCC bygget 74 000 lejligheder og de kommunale myndigheder 40 000 lejligheder til de lave indkomstgrupper. Uden for London County bygger LCC på egne arealer årligt ca. 5 000 lejligheder, bl. a. som led i en aktiv saneringspolitik.

Skoler og børneinstitutioner bygges samtidig med boligerne – ikke udelukkende kæmpeinstitutioner som de københavnske, men delt i småbørnsskoler med ca. 500 børn i hver og skoler for større børn med ca. 1 000 børn i hver.

London er modsætningernes by. I East End ligger trøstesløse slumkvarterer side om side med nye højhusblokke. Engelske arkitekter, der beundrer den enkle og fine georgianarkitektur, udtrykker sig i et kompliceret, „colourfull“ formsprog. Londonere, der værner om deres bowling-greens som var det kostbare persiske tæpper, sviner byen til med papir og frugtskræller. Og Londoneren, der elsker friheden over alt andet, finder sig i værtshusrestriktioner, der kun har sit sidestykke i Stockholm.

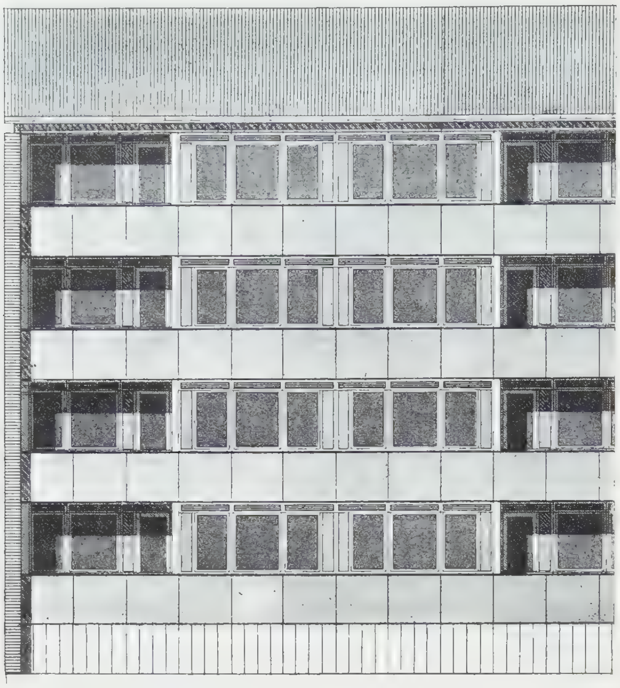
Måske er det denne kontrastrigdom, der gør London så fængslende, som tiltrækker flere turister end Roms ruiner og Paris' fortovsrestauranter. **Skriver**

Georgianhuse på Bedford Square

Almindelig græsplæne, fint som et tæppe, ved en drænrende skilt fra en bowlinggreen, fin og jævn som et billardklæde

Den såkaldte Ballerupplan er et første forsøg på at projektere en større bebyggelse med henblik på industrialisering af byggeprocessen. Et af de store boligselskaber har samlet en gruppe arkitekter om opgaven. Hver arkitekt eller arkitektfirma har gennemprojekteret en del af opgaven uden at have deltaget i helhedsprojekteringen. En arkitekt har detailprojekteret trapper, én indvendigt snedkerarbejde, én facadeelementer osv. Her gengives efter tidsskriftet Byggeindustrien et udsnit af en facade, opbygget af lette snedkerpartier, der leveres med færdigbehandlede overflader

Efter Nordisk Byggedag

I offentligheden vækker det større opmærksomhed, at Lieberkind ikke må optræde i TV, end at den lave boligproduktion hindrer tusinder af unge i at få eget hjem. Og boligprojekterende arkitekter er tilsyneladende mere optaget af en fiktiv konkurrence fra et typehuskontor end af den monopolisering, der kan blive resultatet af byggeriets industrialisering.

Men det er jo kun menneskeligt, at det støvkorn, man har i øjet, antager større proportioner end det jordskred, der begraver en by mange mile borte.

Byggeriets industrialisering er mange mile borte. Drøftelserne på Nordisk Byggedag kan kun tydes derhen. Mekaniseringen og rationaliseringen skrider godt frem, men professor Rambøll's spådom om håndværkets snarlige endeligt og arkitekturens degenerering til en luksusforlystelse har intet med virkeligheden at gøre. Professor Rambøll sammenligner, som så mange før ham, byggeindustrien med den mekaniske industri, som kan opvise en imponerende produktivitetsfremgang. Men køleskabe og cykler er noget ganske andet end huse. Det er en sammenligning, der uvægerligt vil føre på vildspor. Det er mere nærliggende at sammenligne med skibsbygningsindustrien, der trods meget målbevidste rationaliseringsbestræbelser ikke kan opvise tilnærmelsesvis samme produktivitetsresultater som f. eks. automobilindustrien. Og husbyggeri er et endnu dårligere emne for industrialisering.

Professor Rambøll's forsøg på at analysere den øjeblikkelige situation var prisværdigt. Men hans tilsyneladende livsnære betragtninger var fjernere fra sandheden end professor Sune Lindströms abstraktioner. En fuldstændig ændret politisk og kunstnerisk holdning til byggeriet kan blive af større betydning end en ændret produktionsteknisk indstilling.

Ingen skal få os til at tro, at fastlæggelse af modulen eller uddannelsen af monteringsarbejdere i stedet for håndværkere vil få industrien til at producere lagervarer til byggeriet.

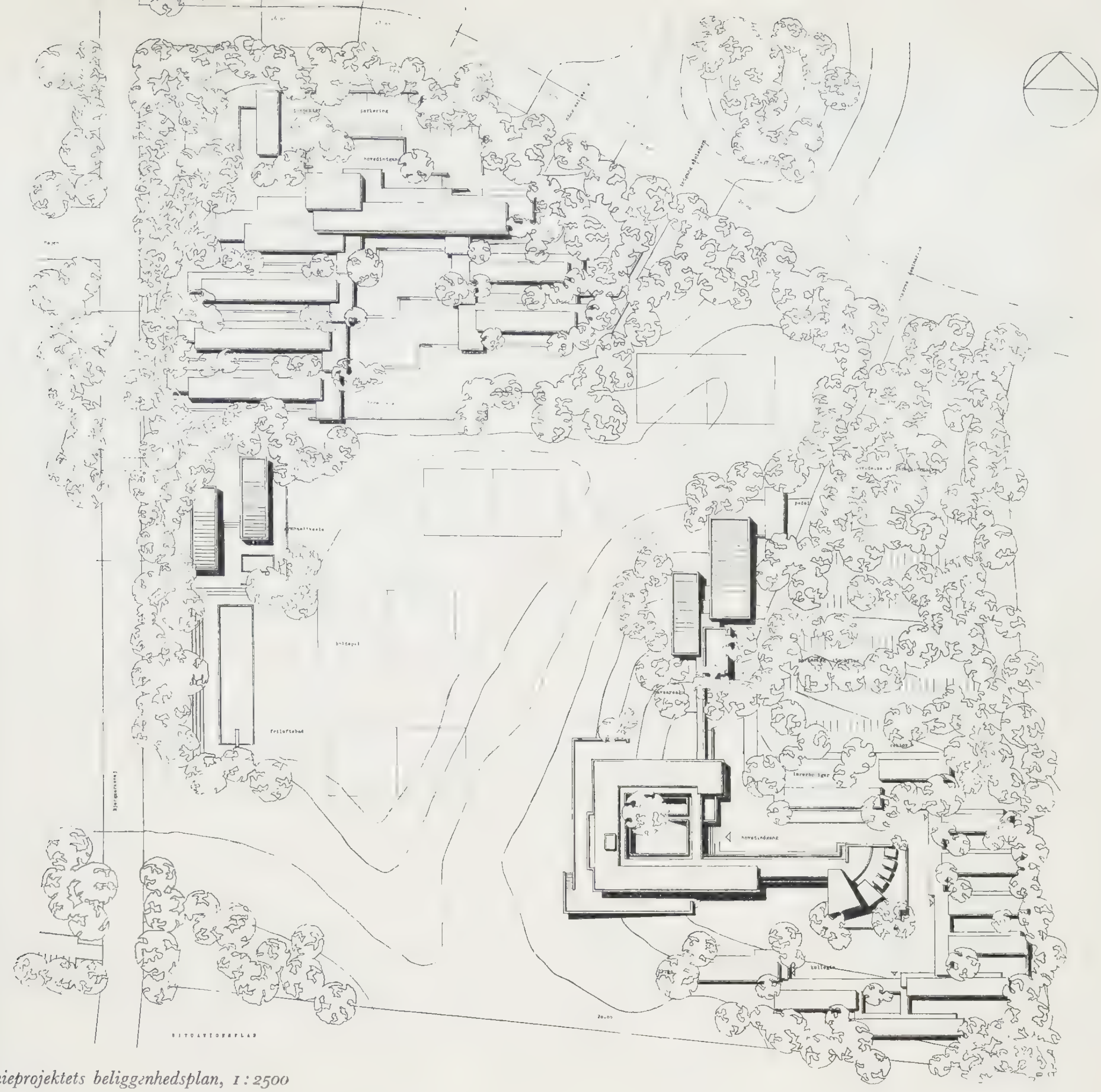
Markedet er det alt afgørende for iværksættelsen af en industriproduktion. Der kræves endda temmelig stor sikkerhed for afsætningen, før man investerer i et kostbart produktionsapparat. Allerede den igangværende rationalisering og mekanisering af byggeriet har jo fremkaldt et stort investeringsbehov, der kun er imødekommet i det omfang, kapitalhaverne har anset det for udbyttegivende. Man behøver blot at tænke på vanskelighederne ved at få etableret de nødvendige foranstaltninger for et effektivt vinterbyggeri.

Ballerup-planen er et konkret forsøg på at skabe et marked for industrialiseringen. Initiativet til denne plan var politisk betonet, herigennem skabtes de økonomiske og praktiske forudsætninger for projekteringen. Selv om der utvivlsomt gennem dette arbejde vil blive høstet værdifulde erfaringer, kan man næppe undgå fiasko på en række væsentlige områder. Resultatet af anstrengelserne, produktet, vil komme til at savne den overbevisningens kraft, som vil stimulere andre til at fortsætte pionerarbejdet. Man er ikke nået længere end til en analyse af de tekniske problemer ved at opføre en stor boligbebyggelse med størst mulig anvendelse af industrielle metoder. Man må frygte, at bebyggelsen vil blive en billedgørelse af analysen. Syntesen, den arkitektoniske helhedsbetragtning, hvor æstetiske, sociologiske, tekniske og økonomiske hensyn er samarbejdet, fremkommer ikke ved den valgte organisationsform.

Nordisk Byggedag, der bragte alle byggeriets parter sammen, formåede selvfølgelig ikke på den korte tid at forene de mange synspunkter, der var repræsenteret. Men det lykkedes i nogen grad at afsløre, hvor fjernt byggeriets parter står hinanden. Heldigvis er de ikke hinanden fjendtlige.

Den integration mellem parterne, der under slutdrøftelserne blev fremhævet som en væsentlig forudsætning for byggeriets industrialisering, skulle altså kunne tilvejebringes uden krigerske forviklinger. Eller måske var det pænheden og høfligheden, der endnu en gang hindrede deltagerne i at snakke frit fra leveren. Hvis boligselskabernes folk havde sagt, at de alene ved, hvordan opgaverne skal formuleres, eller ingeniørerne havde sagt, at de alene er egnede som ledere af byggeriet, eller arkitekterne havde hævdet deres traditionelle ret som byggeriets øverste myndighed – så var man utvivlsomt på visse områder kommet sandheden nærmere.

En åben, men fredelig drøftelse savnes stadig. Det stærkt stigende boligbehov, ikke bare i Norden men navnlig i de nye lande, råber på en byggeteknisk nyorientering. Det er utænkeligt, at nordiske byggefolk vil kunne overhøre dette krav. ***Skriver***

:. præmieprojektets beliggenhedsplan, 1:2500*

Konkurrencen om kommuneskole, seminarium og kollegium . Holbæk

Dommerkomiteens generelle bemærkninger

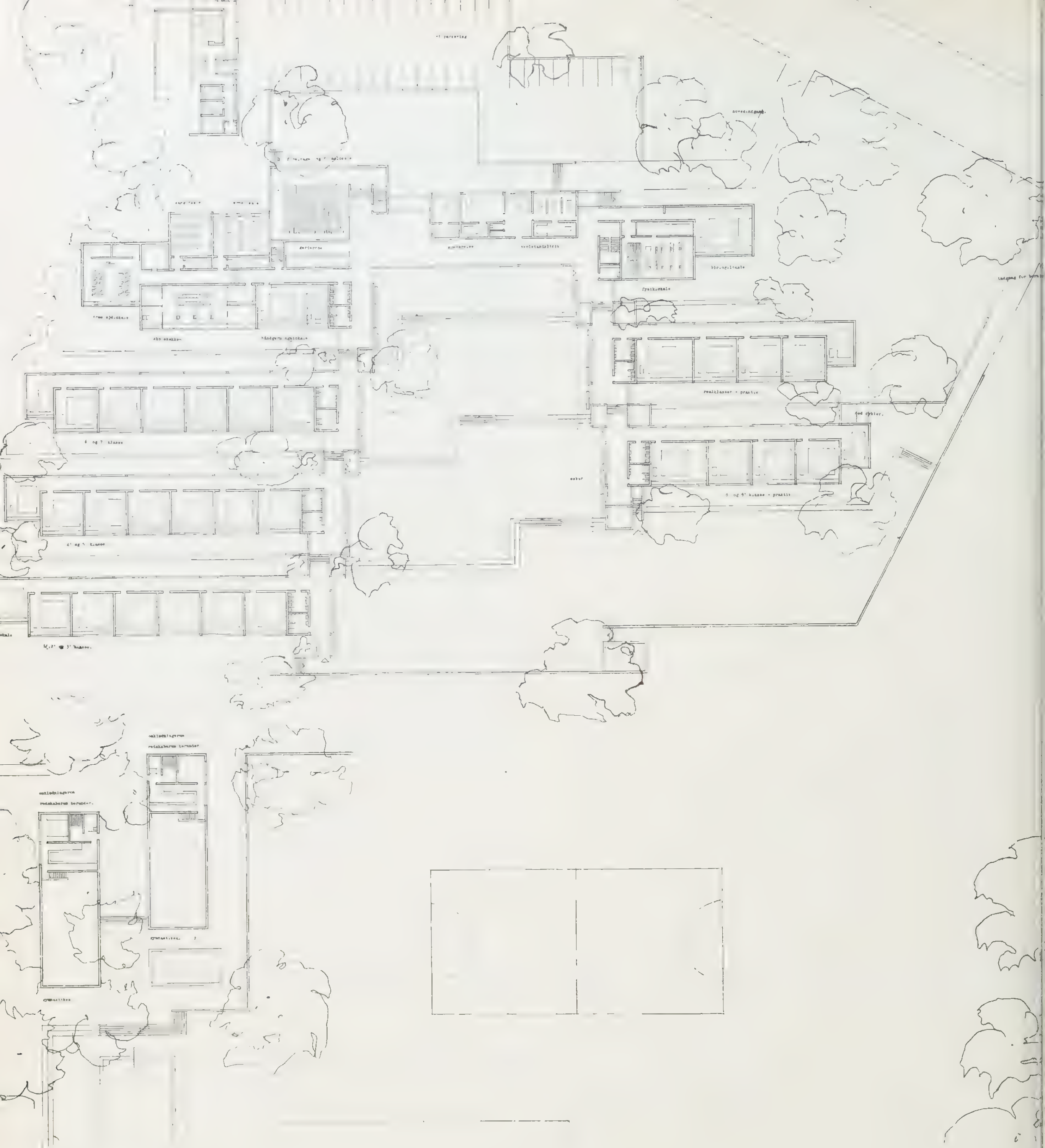
Til trods for stor forhåndsinteresse for konkurrencen, ca. 150 arkitekter havde inden afleveringsfristen afhentet programmateriale, indkom der til be-ømmelse kun 15 forslag, som imidlertid for størstedelens vedkommende var af bemærkelsesværdig god kvalitet. Dommerkomiteen forestiller sig, at de anskelige og kuperede terrænforhold på arealet, hvor skoleanlæggene skal placeres, kan have givet de mange, der gav sig i kast med opgavens løsning, å store problemer, at de har opgivet en fortsættelse af arbejdet med deres forslag.

Ved bedømmelsen af de indkomne forslag har dommerkomiteen måttet lægge afgørende vægt på tilpasningen til landskabets form, og flere forslag har il trods for gode løsninger af opgaven med hensyn til skoleanlæggene ikke kunnet hævde sig. Andre forslag har vist rigtige og gode løsninger af enten ommuneskole eller seminarium, medens kun få har formået at give den helt rigtige anvisning på begge skoleafdelingers udformning i det samlede anlæg.

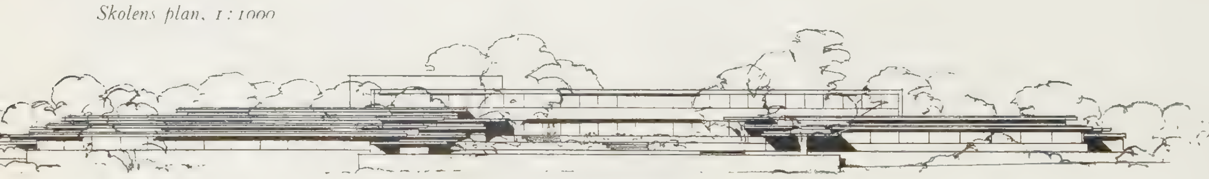
De præmierede forslag har alle løst den givne opgave tilfredsstillende, både hvad angår placering på arealet og skoleanlæggenes funktioner, og man nser konkurrencens samlede resultat for særdeles værdifuldt.

ehrdt Bornebusch, Max Brüel, Jørgen Selchau og havearkitekt Sven Hansen: Kommuneskole, seminarium og ollegium i Holbæk. *Konkurrenceprojekt tildelt 1. præmie*

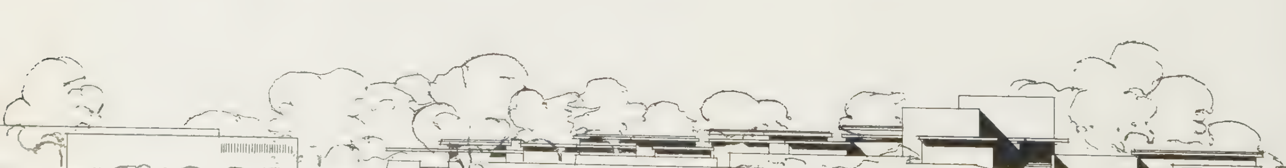
orslaget viser en fint gennemarbejdet helhedsplan, der på smuk nåde giver tilknytning til de omliggende arealer i et samlet arkområde, hvor de enkelte bygningsanlæg værdifuldt fremæver landskabets karakter. Hoveddispositionen er klar for såvel ommuneskole som seminarium og kollegium. Seminariet fremæves for den koncentrerede, men samtidig meget rige planomposition. I alle tre bygningsanlæg er opnået selvstændige og igt varierede miljøer med gode betingelser for arbejdet og det liv, der skal leves i disse omgivelser. Man mener imidlertid, at den foreslåede placering af musikafdelingen i centrum af kollegie- og lærerboliger må anses for problematisk, idet de elementære musikøvelser kan give anledning til lydgener, medmindre der træffes særlige lydtekniske foranstaltninger eller sker en omplacering. I kommuneskolen vil omgruppering af enkelte lokaler være ønskelig. Forslaget er iøvrigt udført med stor dygtighed og fin indlevelse i opgaven.

Skolens plan, 1 : 1000

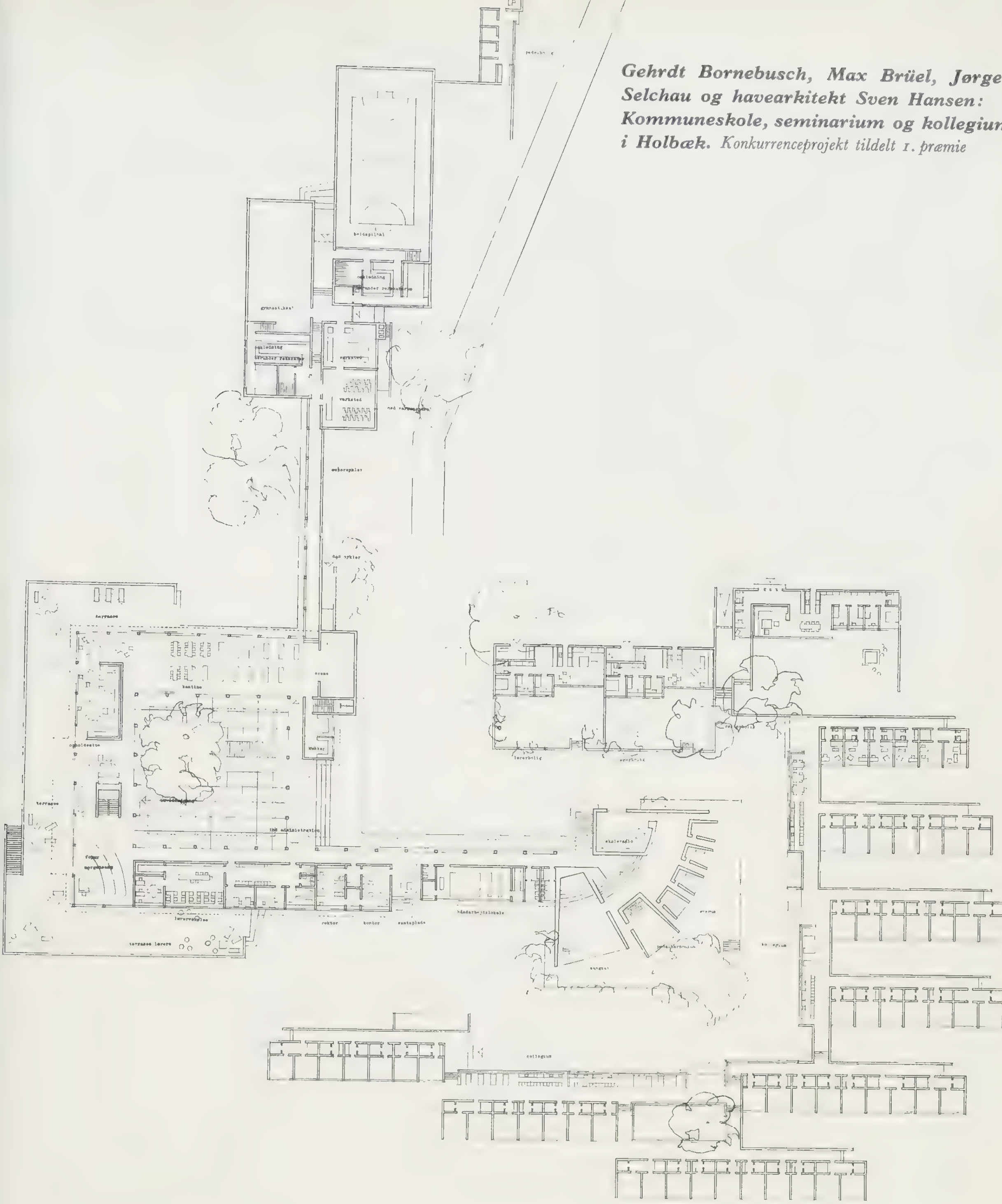

Skolens facade mod syd, 1 : 1000

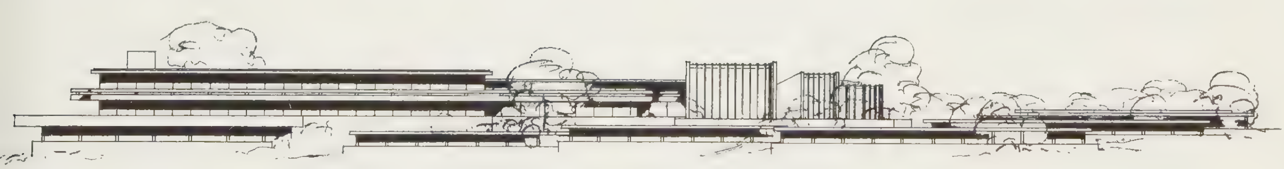

Skolens facade mod øst, 1 : 1000

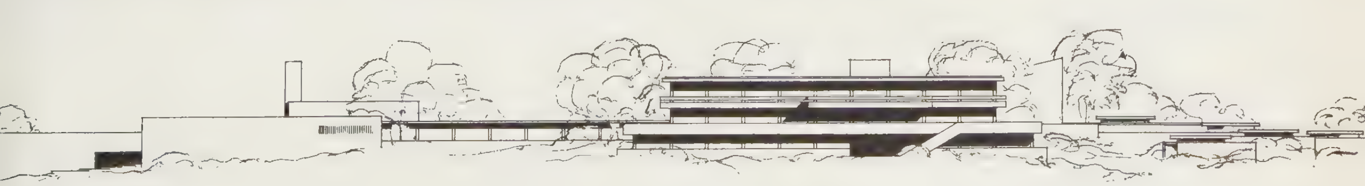
Gehrdt Bornebusch, Max Brüel, Jørgen Selchau og havearkitekt Sven Hansen: Kommuneskole, seminarium og kollegium i Holbæk. *Konkurrenceprojekt tildelt 1. præmie*

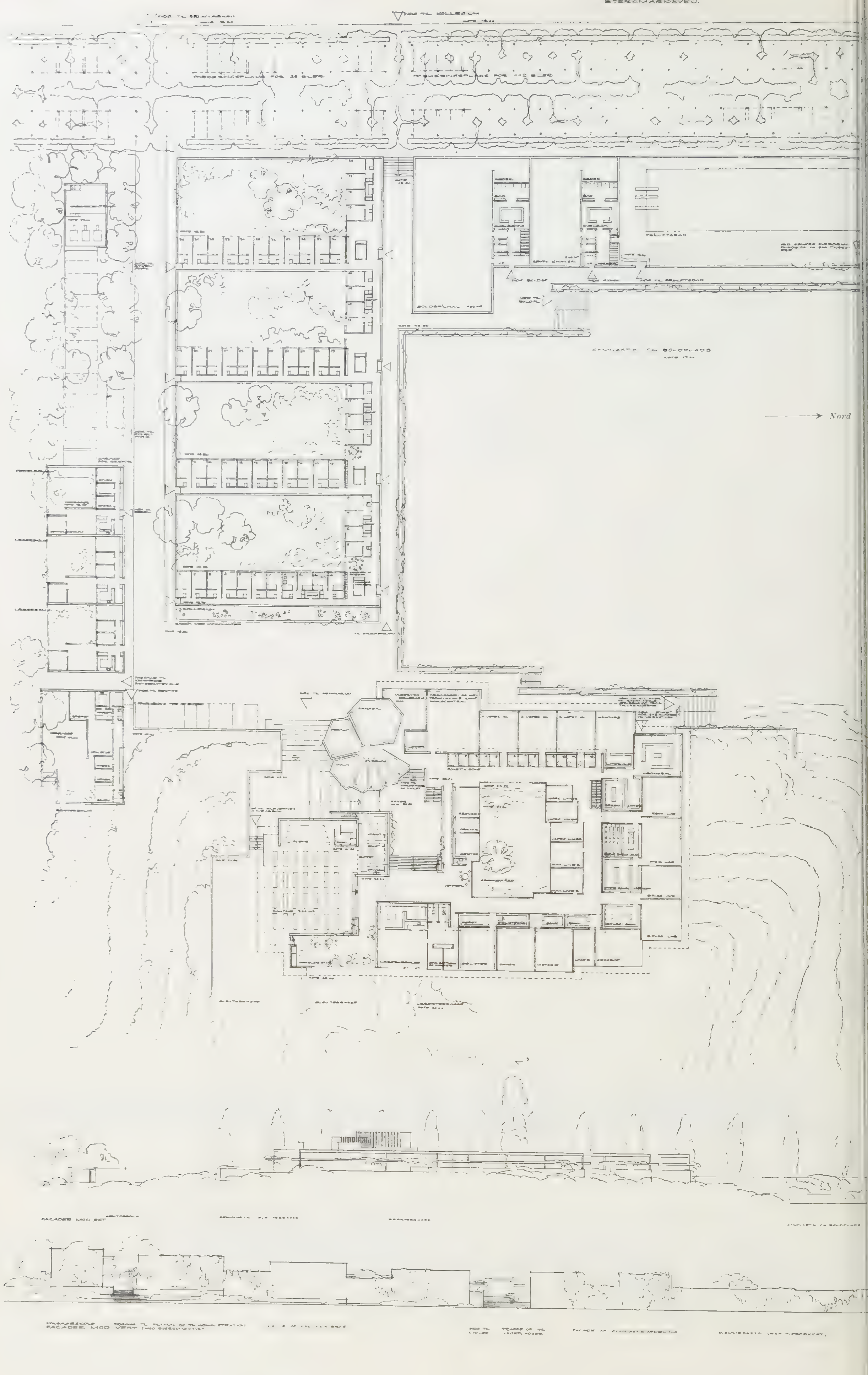
eminarium og kollegiebygninger plan 1 : 1000

minariets facade mod syd, 1 : 1000

minariets facade mod vest 1 : 1000

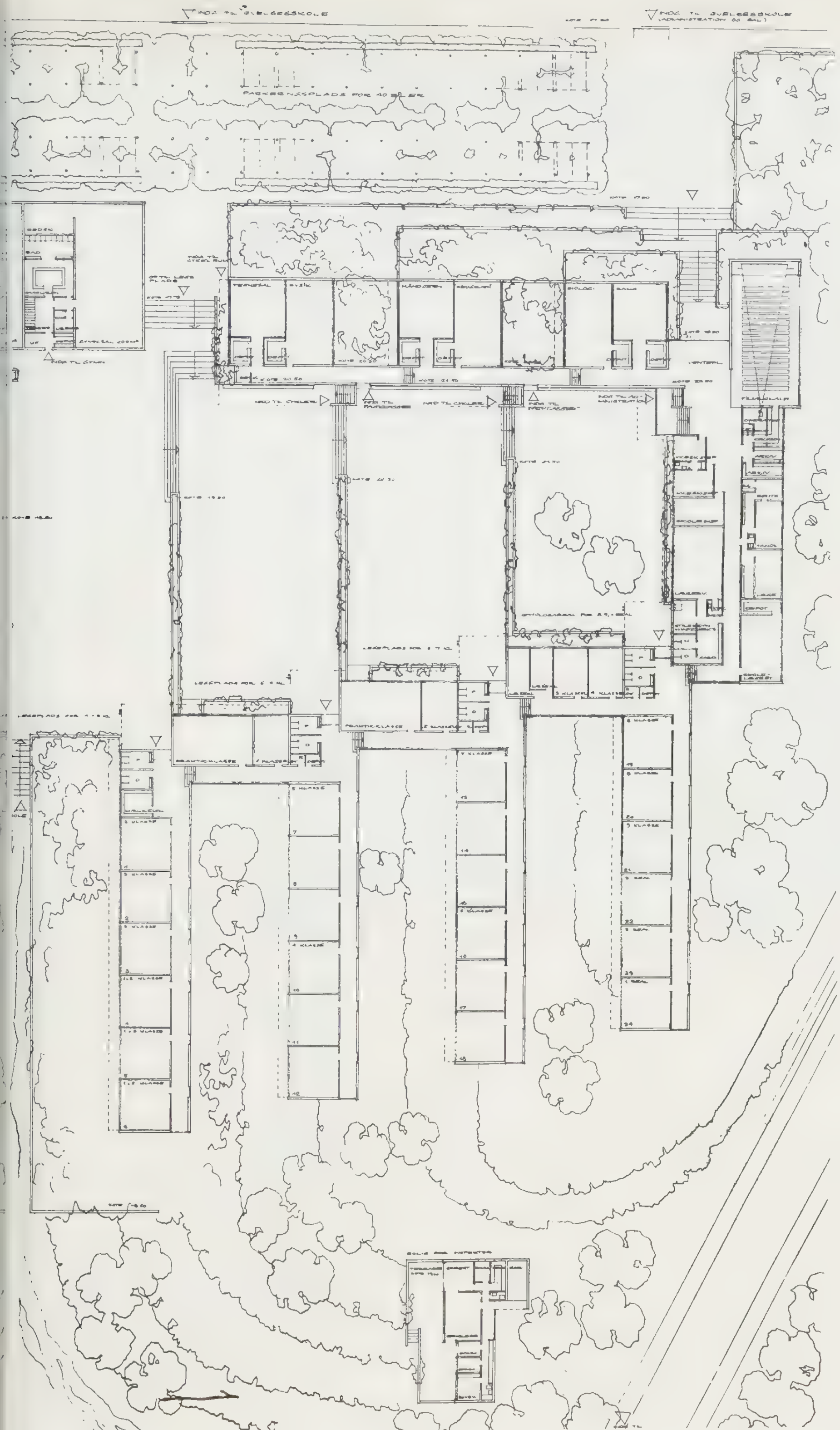

Nord

Niels Andersen og Salli Besiakow: Kommuneskole, seminarium og kollegium i Holbæk.

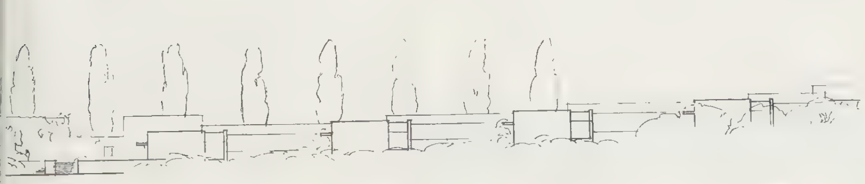
Konkurrenceprojekt tildelt 2. præmie

Dommerkomiteens bemærkninger

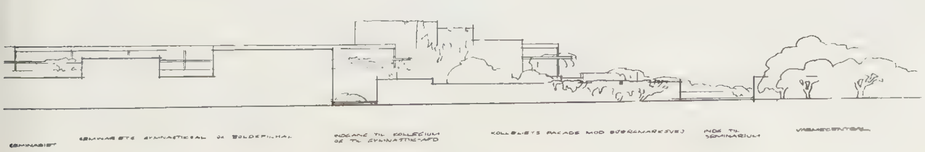
Et veldisponeret forslag, der i modsætning til 1. præmieforslaget, former terrænet og underlægger det de bygningsmæssige krav – dog med hensyntagen til landskabets hovedtræk. Denne noget håndfaste behandling af landskabet resulterer i monumentale arkitekturformer og omfattende terrasseanlæg. Placeringen af friluftsbad m. m. udelukker sammenhæng mellem friarealer øst og vest for bygningskomplekset. Iøvrigt må forslaget anses for at være velgennemarbejdet.

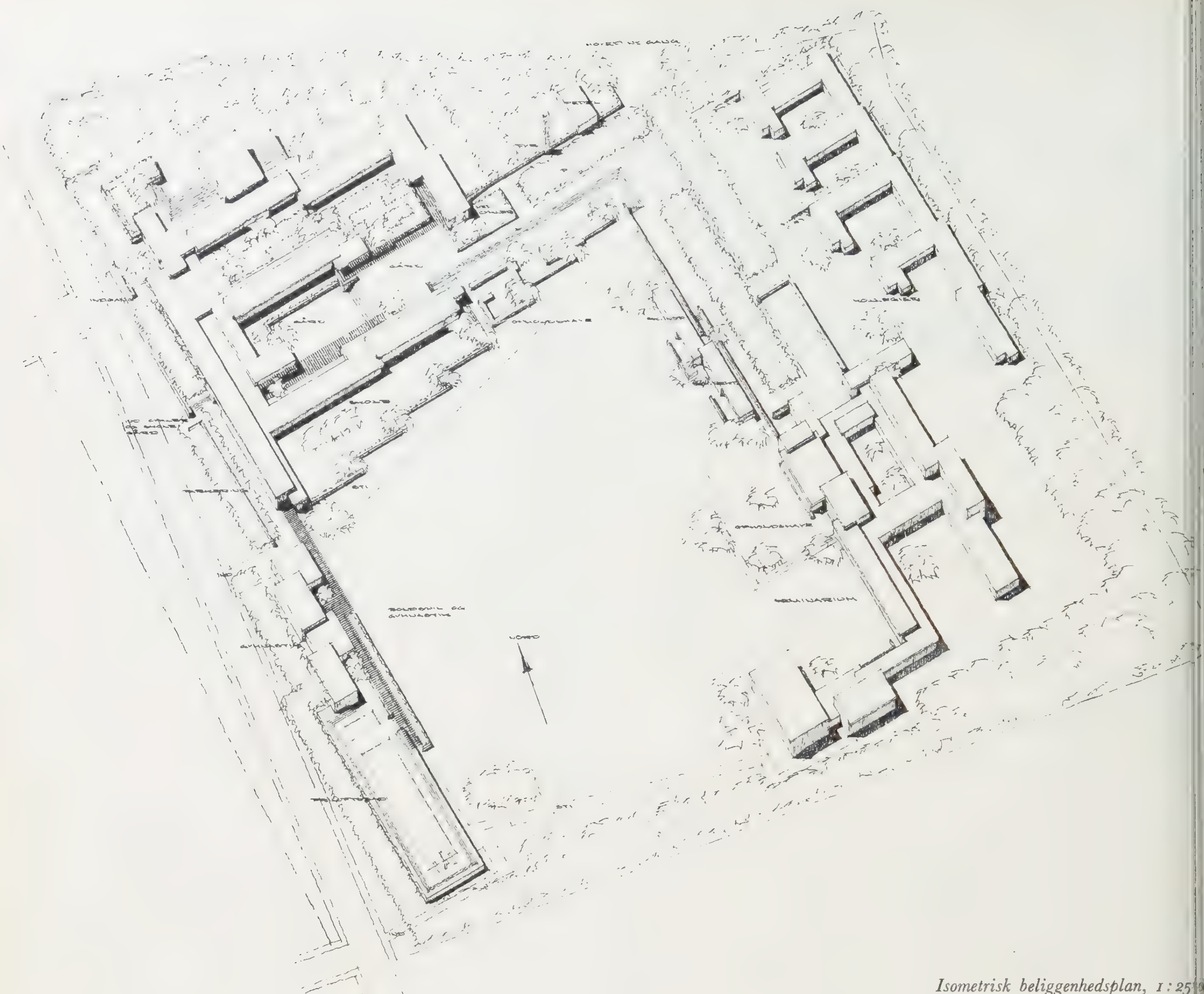
Plan 1 : 1000

Facade mod øst, 1 : 1000

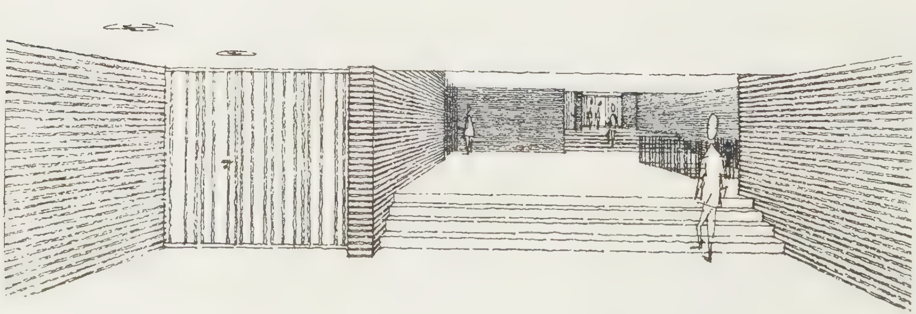
Facade mod vest, 1 : 1000

Isometrisk beliggenhedsplan, 1:25

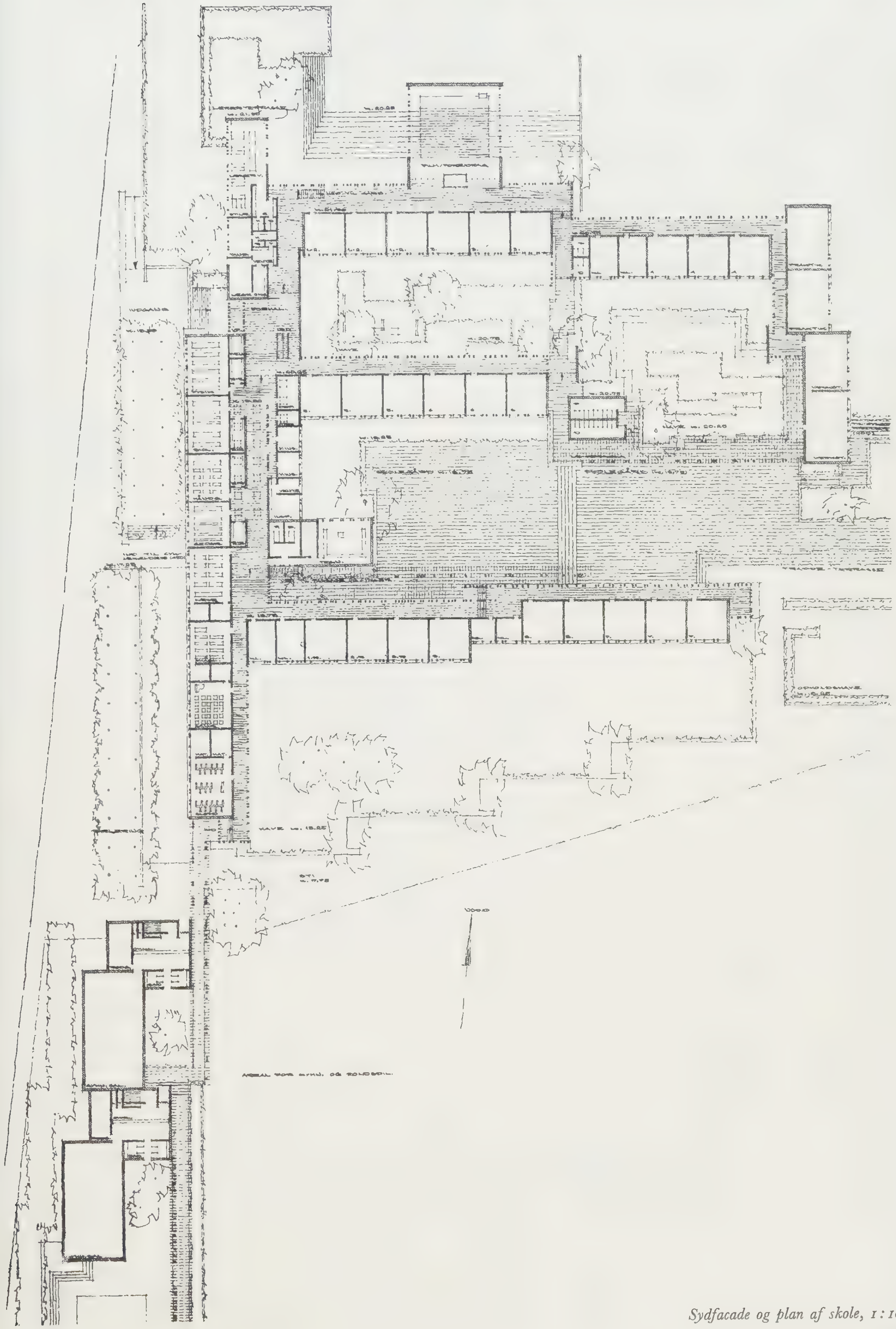
Gerd Edstrand og Poul Erik Thyrring: Kommuneskole, seminarium og kollegium i Holbæk.
Konkurrenceprojekt tildelt 3. præmie

Projektet fremhæves for dets omhyggelige og fornuftige planlægning, man finder dog, at tilpasningen til terrænnet er for tilfældig, selvom der er opnået et rigeligt friareal i god sammenhæng med den eksisterende dyrskueplads. Den centrale hovedindgang skaber særdeles enkle adgangsforhold. Arkitekturen forekommer udifferentieret og forsigtig.

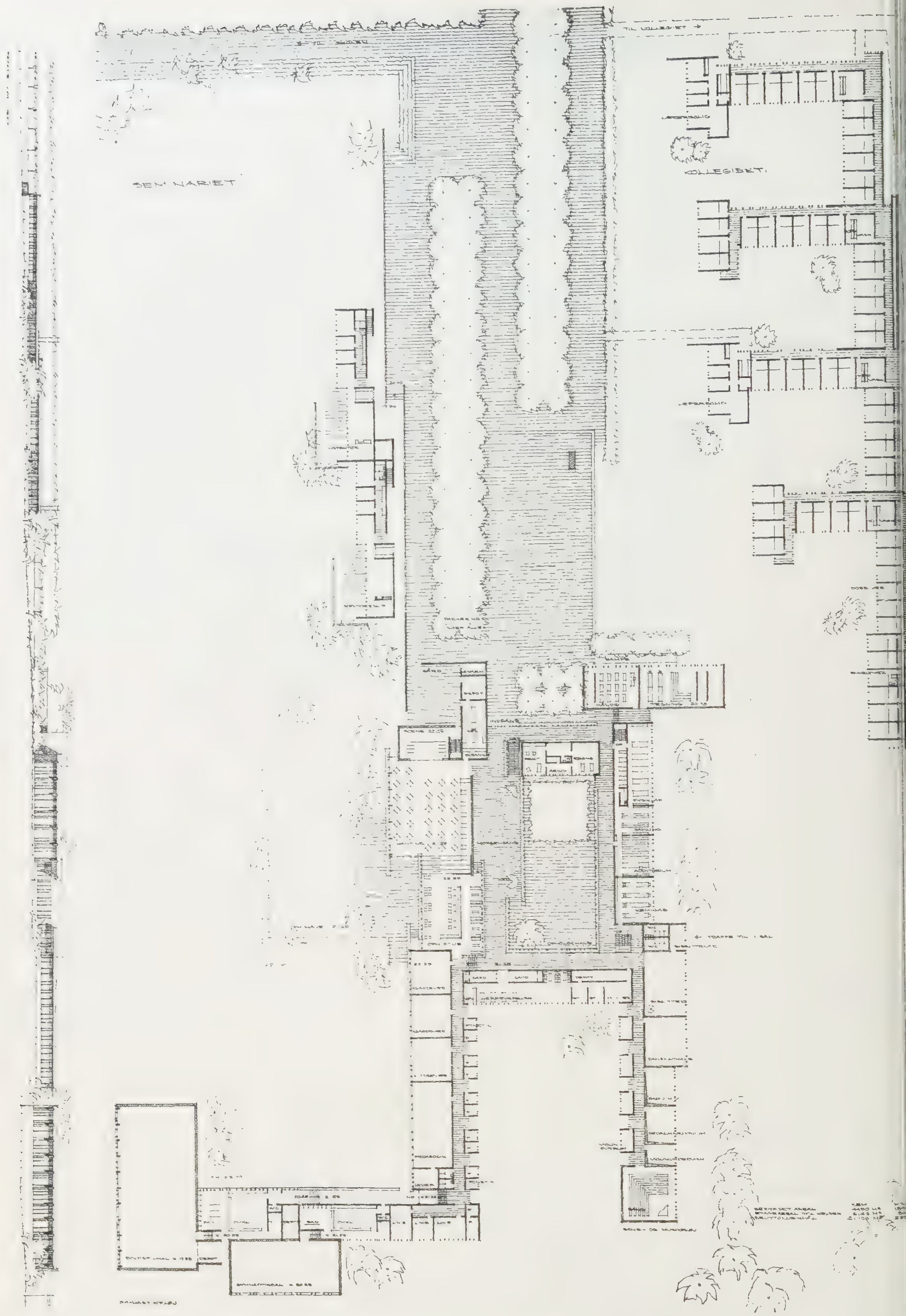

Perspektiv af forhal i skole

Sydfacade og plan af skole, 1 : 1000

Gerd Edstrand og Poul Erik Thyrring: Kommuneskole, seminarium og kollegium i Holbæk.

Konkurrenceprojekt tildelt 3. præmie. Vestfacade og plan af seminarium og kollegium

*Nordisk Byggedags åbningsmøde holdt professor, dr. techn. B. J. Ram-
et foredrag om byggeriets industrialisering. Vi gengiver her nogle ud-
af foredraget.*

ggeriets industrialisering

*essor Rambøll indledte med at omtale lønforholdene i byggefagene og
atte derefter:*

effektiv forøgelse af produktiviteten nås inden for byggeriet
kkurat samme måde, som det allerede er sket inden for næsten
andre områder: Gennem en industrialisering.

er kan nævnes utallige eksempler fra den avancerede industri
gede arbejdslønninger, som ikke fordyrer produktet – tvært-
d har automatiseringen været ledsaget af væsentlige reduk-
er i emnepriserne. Når produktion pr. mandtime øges, for-
der begrebet sortbørs og lønglidning og afløses af en legitim
motiveret lønstigning.

elt eliminere håndværket kan man ikke. Vedligeholdelse af
bestående bygningsmasse kræver en ikke uvæsentlig indsats.
ler som disse med arbejdskraftmangel er der en tendens til
igholdelse. Men nybygninger i håndforarbejdning vil stadig
agens lys, men så må man betale for sit ønske på samme måde,
man ofrer en statue i sin have. Teglmateriale, som er proto-
n på det håndværksmæssige, vil sikkert kunne indcorporeres
dustrielt byggeri. Men mursten vil også i en lang fremtid
ge det individuelle byggeri. Selv den mest forbenede industri-
d kan ikke nægte, at en murstensflade kan stå meget smukt.
en når det er sagt, må jeg også have lov at tilføje, at det ikke
lt bygningshåndværk, der er lige eftertragteligt.

et kan næppe bestrides, at håndværkets kvalitet er dalende.
er almindeligt både i fagblade og i den almene presse at se
tesuk over en svindende håndværkerære; få har ro til at ofre
tid og omsorg, der kræves for at efterlade et arbejde med en af
neskelig vurdering præget finish, der sætter det i relief mod
et arbejde fremstillet af upersonlige maskiner.

æh, de gode gamle håndværkertraditioner har som helhed
et fallit, og det i den grad, at ønsket om gedigent arbejde
p giver kvalitetskontrollerede, industrifremstillede bygnings-
enter en fortrinsstilling.

aturligvis kan man i konkrete tilfælde pege på byggeri med
strielt præg, der både er af beskeden kvalitet og direkte grimt.
De nye byggemetoder er dyre", har man også indvendt. Ja,
kan man finde eksempler på, at industrimæssige metoder ikke
kunnet svare sig. I Holland har man i en periode tolereret, at
ditionelle byggemetoder var 10 pct. dyrere end de gængse,
vidende, at det koster penge at omprofilere en gammel vej til
y tids trafik.

igevel ligger det heldigste industrialiserede byggeri i dag i
me prislag som det mere traditionelle. Men næsten følgende
aturlov vil forholdet forrykke sig i de kommende år. Arbejds-
inger stiger efter en kurve, der er langt stejlere end maskin-
kurven. Arbejdslønningerne er mangedoblet – de sidste halv-
s år – de har ikke alene fulgt trit med devalueringen, de har
bekendt undergået en betydelig absolut forbedring.

*då beskæftigede professoren sig blandt andet med problemet faggrænser
'e gnidninger mellem fagene, som kan forekomme på byggepladserne
rtsatte:*

ybygninger er arbejdspladser, hvor en række forskellige hånd-
kere stadig i nye kombinationer skal improvisere et samarbejde,
r hver eneste mester er afhængig af andre mestres pålidelige
holdelse af tidsaftaler. Blot én mester mangler folk – og det
som bekendt hænde – ligger hele arbejdsplanen der, og så
let lige meget, hvor udspekuleret den fra begyndelsen har
et. Det er svært at skyde på nogen. Man kunne forestille sig,
rdan det ville gå, hvis man i en fabrik til stadighed måtte jage
dt med folk og hidkalde dem snart til det ene sted og snart til
andet, alt eftersom det viste sig, at nu var der brug for dem.

Problemet på en byggeplads kunne løses, hvis det var et eneste sjak: Montagefolk, der udførte hele bygningens sammenstilling. Så ville afformningsmanden ikke gå i vejen for mureren, så skulle snedkeren ikke vente på varmesmeden, så ville mureren ikke se sine vægge blive sønderhugget af installationsfolk.

Jeg er overbevist om, at udviklingen vil gå den vej, og at mange af de lærlinge, der i dag lærer at mure og tømre, vil ende som montagehåndværkere. Forudsætningen må naturligvis være den, at huset kan føjes sammen på simpel måde. Montagehåndværkere skal ikke være all round specialister, der både kan smede, mure, tømre og snedkerere. Delene til huset skal på en fabrik være gjort klar til simpel samling – sammenskruning, om man vil.

Her er en væsentlig revision af den nuværende indstilling nødvendig. Man må i langt højere grad end nu have for øje, at en bygning er en enhed. Radiatorbæringer skal ikke være noget, man kommer og hugger ind i en brystning. De er simpelthen en del af brystningen. Rørledninger er ikke et nødvendigt onde, som skal ødelægge det pæne hus. Ledninger er en væsentlig del af huset, og husets øvrige elementer må være indstillet på at incorporere dem. Et køkkenelementsæt må kunne stilles på plads som et skrivebord og med få greb fra montørens side må tilslutning til vand og afløb kunne bringes i orden.

–

Efter at have omtalt den mekanisering, som er sket på byggepladserne, men som ikke kan betegnes som industrialisering af byggeriet, sluttede professoren med følgende bemærkninger:

Når det gælder råhuset, er vejen til industrialisering endnu mere ubetrådt og græsbevokset. Der *er* trådt stier, men i forhold til vejens bredde er færdselen uhyre ringe. Det præfabrikerede hus består af elementer, der er udført til netop det hus eller til de par huse, der er skåret over samme læst. Et betydeligt antal ens huse er sjældent ønskeligt, så når hustypen på kort tid er udtjent, er elementernes saga også slut. En ny hustype kommer på tegnebrættet, og variationen fremkommer ved at udspekulere andre elementer, som på elementfabriken skal køres ind som en helt ny produktion.

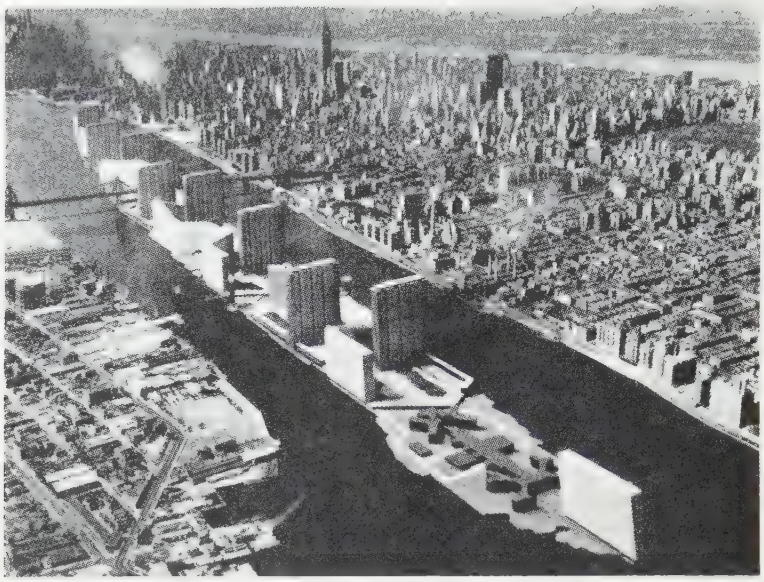
Der er ikke spor grund til at gå denne vej for at undgå at få landet oversået med ganske ens huse. Forskellig sammenstilling af få elementtyper kan give utallige kombinationsmuligheder. Hvis der kan vælges mellem 5 forskellige størrelser af etageplader, kan de anbringes i tusinder af huse, uden at der behøver at blive tale om en ubehagelig uniformering. Forskellige vinduesfabriker, hver med sin vinduestype, kan lægge produktionen rationelt til rette, når kun 5 størrelser skal fabrikeres. Fabrikanten kan investere betydelige summer i industriapparat, når han ved, at de 5 størrelser er de gængse, og at de vil blive ved med at være det.

Det er derfor klart, at baggrunden for en industrialisering af elementer i bygninger må være en standardisering, ikke af de enkelte dele, men af rummål og visse andre hovedmål.

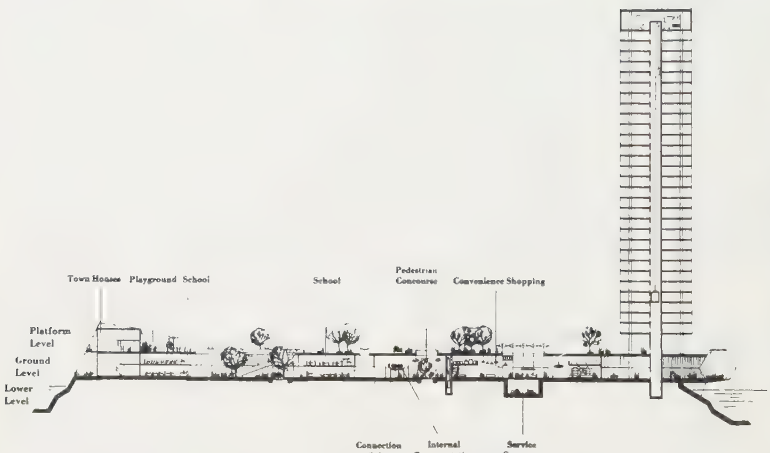
For byggeriets vedkommende er standardiseringen ensbetydende med en modulering.

De fleste vil vide, at der findes en nordisk komité for bygningsbestemmelser. Komitéen har i virkeligheden den nøgle, der kan låse op for en virkelig byggeindustri. Fastlæggelse af visse vandrette og lodrette præferencemål vil danne baggrunden for en industriel produktion af f. eks. etageplader, facadeelementer, kombinerede vindues- og brystningsenheder, der kan udbydes som en katalogvare. Kvalitet og priser, leveringsterminer, materialer, farver, mønstre varierer fra fabrikat til fabrikat og skaber konkurrencemomentet. Men forudsætningen for en rationel drift, forudsætningen for en arbejdskraftbesparende automatisering er stadig den samme: Fabrikanternes vished om, at hoveddimensionerne er gængse, og at de vil blive ved med at være det.

En virkelig industrialisering af byggeriet begynder derfor med en præferencemålsvedtagelse, den indkomponeres på tegnebrættet, og den får sin udfoldelse i stationære fabriker.

Welfare Island i East River udfor Manhattan, New Y Saneringsplan af Victor Gruen. Den lave bebyggelse i grunden er et existerende hospital, der bevares. S gennem øen viser princippet med det store plateau, dækker det meste af øen. Mellemdækket, der altid vil et behageligt, tempereret klima, trafikbetjenes af de kaldte Carveyor-system, en slags rullende sofaer på en vet bro. Fra mellemdækket er der adgang til butikker stauranter, skoler, institutioner, subway-stationer osv.

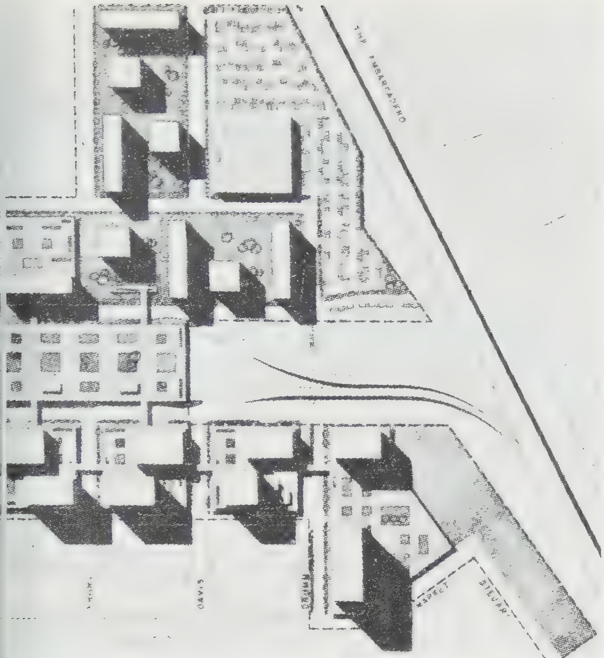

Byfornyelse i U.S.A.

I de store amerikanske byer er fornyelsen af de centrale byområder blandt de vanskeligste byplanproblemer. Man har ganske vist ikke som i de europæiske storbyer kulturelle eller arkitekturhistoriske værdifulde byområder at tage hensyn til, i hvert fald kun i meget beskedent omfang. Men den eksisterende bebyggelse repræsenterer ofte så store økonomiske værdier, at en sanering vanskeliggøres.

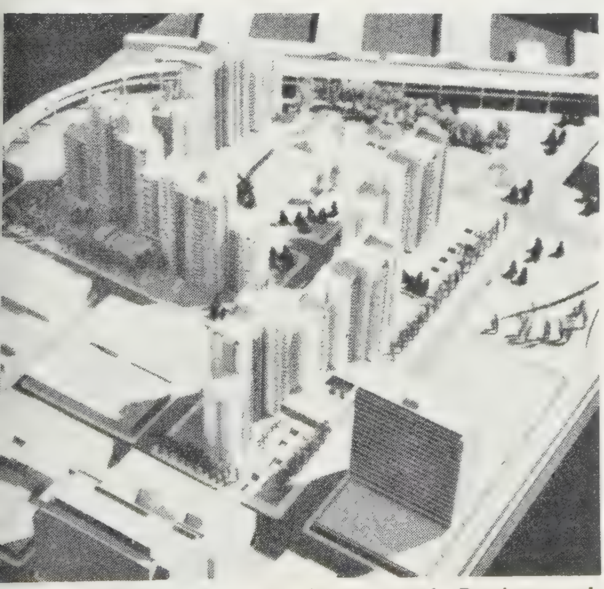
Midt i New York, udfor Manhattan, ligger der en ø i East River, *Welfare Island.* Bebyggelsen på denne 167 acres store ø er rodet og forfalden. Den eneste bygning af værdi er et hospital. Øens fine beliggenhed har nu fremkaldt et projekt til et nybyggeri, der kan huse 70 000 mennesker med butikker og kontorcentre, der i nogen grad vil gøre bydelen uafhængig af den øvrige by. Planen, der er udarbejdet af Victor Gruen, vil dække det meste af øen med en betonplatform 7 m over terræn. På det oprindelige terræn skal hele den kørende trafik afvikles og her vil også de store parkeringspladser blive anlagt. På et mellemdæk vil der blive airconditionerede fodgængerområder med butikker, restauranter o. s. v., helt befriet for biler. Den interne trafik klares ved hjælp af en slags rullende sofaer. det øverste dæk, der også helt er forbeholdt fodgængere, lægges legepladser, parker og friarealer til skoler og an institutioner.

I *San Francisco* udarbejdede Skidmore, Owings & Merri 1957 for San Francisco byplankontor en fornyelsesplan for område ved havnen. Også i dette projekt arbejdede man m store fodgængerplateau'er, hvorunder trafikken kunne afvikles hvor der tillige skulle være parkeringsplads for 1200 vog Projektet blev kritiseret for dets internationale stil. Man fa ikke, at de firkantede glashuse svarede til byens arkitektoni karakter. Der blev derfor nedsat et udvalg, hvor så betyde arkitektpersonligheder som Henry Churchill, Louis Kahn Minoru Yamasaki havde sæde. På grundlag af det progra dette udvalg udarbejdede, har flere arkitektfirmaer og o Skidmore, Owings & Merrill udarbejdet nye skitseprojekter. S cielt et projekt, udarbejdet af Anshen & Allen viser en arkit tonisk løsning, som bringer Frederiksberg-konkurrencen i er dring. (*Kilde: Interbuild juni 1960 og juni 19*

idmore, Owens & Merrill's projekt, 1957, til fornyelsen af kvarteret Embarcadero i San Francisco. De skraverede arealer er fodgængerdæk

shen &'Allen's projekt, 1959-60, til samme område. Bygningernes udnning skal give det levende spil af lys, som er karakteristisk for San ancisco's nuværende skyline. Store dæk over trafik- og parkeringsarealer er mulighed for udformning af et kunstigt bylandskab med parker og ver i forbindelse med boligbebyggelsen

Konklusion fra Nordisk Byggedag

På Nordisk Byggedag VIII har 1200 fagfolk fra de fem nordiske lande diskuteret de mange problemer, som knytter sig til begrebet „Byggeriets industrialisering".

Drøftelserne mellem repræsentanterne for alle fag inden for byggeriet, myndigheder og boligselskaber tog sigte på at få en oversigt over den industrielle udvikling inden for byggevirksomheden for på dette grundlag at klargøre, i hvilken grad og på hvilken måde en ønsket og nødvendig industrialisering kan fremmes. Byggevirksomheden står utvivlsomt overfor specielle vanskeligheder i denne sammenhæng.

Når der idag tales om industri og industrialisering skyldes det et stigende behov, som er en følge af ændringer i samfundsstrukturen og den øgede levestandard.

På byggeområdet dominerer håndværket fortsat, og selv om mekaniseringen i stigende grad trænger sig ind på forskellige områder, betyder det ikke, at produktionen er industrialiseret. Det karakteristiske ved den industrielle produktion er ikke brugen af maskiner, men produktionens planlægning, organisering og ledelse.

Det spørgsmål rejser sig, om byggevirksomheden med den struktur, den har idag, kan opfylde de krav, som fremtiden vil stille den overfor med hensyn til en stadig forøgelse af produktionen og forbedring af kvaliteten uden en reorganisering af denne del af byggeprocessen. En sådan omstilling ser ud til at være nødvendig. Byggevirksomhedens fortsatte industrialisering er ikke først og fremmest et teknisk problem, men et organisatorisk og politisk.

Det drejer sig nu ikke blot om et øget samarbejde. Byggeriets mange parter må indstille sig på en egentlig integration, det vil sige en opgivelse af retten til at disponere frit og ukoordineret. Der vil blive tale om integration på tværs af faggrænser og integration mellem bygherrer, producenter, projekterende instanser og entreprenører. Byggeteamet må have en enhedsledelse.

Som i al anden industri vil denne udvikling kun være mulig på grundlag af en øget indsats for forskning, materialeudvikling og information.

Byggeriets industrialisering vil medføre, at der lægges øget vægt på arbejdets organisering, planlægning, totalprojektering og ledelse for at opnå en produktion med mindre fysisk indsats.

Dette vil kræve en omstilling af uddannelsen og en stadig efteruddannelse for at holde både arkitekter, teknikere og arbejdere a jour.

Udviklingen vil medføre, at en stadig større del af byggeriet udføres på fabrik eller værksted, og at det færdige produkt fremkommer som en katalogvare, som er indpasset i et modulsystem, og som muliggør, at arbejdet på byggepladsen får karakter af montage. Herigennem opnås fordelen ved gentagelsesmomentet.

Det bliver da arkitektens opgave at anvende denne gentagelse med udnyttelse af de æstetiske muligheder, den indebærer.

Alt dette stiller også store krav til samfundet, som gennem en langsigtet forskning og planlægning må sørge for at være forud i de store linier, som de enkelte virksomheder ikke selv kan klare.

Målet må først og sidst være konsumentens behov, rammen om hans daglige tilværelse, milieuet i byen, i boligen og på arbejdspladsen, alt det, som skaber tilfredse og sunde mennesker.

Efterårets møder i A.A. og D.A.

Datoen for det indledende møde, 10. oktober, er samme dag, som dette nummer af *Arkitekten* afleveres til postvæsenet – så det er historie, når det her kan læses at arkitekt *Aarne Ervi* fra Helsingfors indledte om emnet *By og mennesker.* Det næste møde afholdes tirsdag den 24. oktober i Kunstindustrimuseets sal, Bredgade 68. Det er et offentligt møde, emnet er *Standardiseret følelsesliv i natur og byplan* og indleder er *Poul Henningsen.* Derefter følger tirsdag

den 7. november, også i Kunstindustrimuseets sal, et møde med emnet *Hvem kommer ind på akademiet – udvælgelse efter egnethed.* Dr. phil. *Martin Johansen* vil redegøre for erfaringer i forbindelse med optagelse af studerende på Kunstakademiets arkitektskole; dette møde er et foreningsmøde.

Tirsdag den 21. november afholdes et offentligt møde i Kunstindustrimuseets sal, hvor *Helge Finsen* beretter om *Studie- og rejseindtryk fra Syrien,* hvor han har beskæftiget sig med studier og restaurering af landets talrige antike bygninger, blandt andet det romerske teater i Bosra.

Fredag den 8. december afholdes et offentligt møde i Kunstakademiets festsal. Den græske arkitekt og byplanlægger C. A. Doxiadis taler om byplanlægning i mange lande. Foredragets titel er *Byplanlægning i den store skala.*

Tirsdag den 12. december afholdes forenings-julemøde i Kunstindustrimuseets sal. Emnet er *Dansk Vestindien* og nogle af deltagerne i Kunstakademiets ekspedition til de gamle danske besiddelser vil søge at formidle indtryk fra rejsen i ord, billeder og andet.

Konkurrencen om byplan i Reykjavik

Noten i *Arkitekten* 18/1961 om resultatet af konkurrencen om byplan for et område i Reykjavik var ikke fuldstændig og heller ikke helt korrekt. Vi har nu fra byplanchefen i Reykjavik modtaget den fuldstændige liste over præmierede og indkøbte forslag, som hermed offentliggøres.

1. præmie: Lyder Braathen, M.N.A.L, Marita Hagner, S.A.F.A. og Olli Porvainen, S.A.F.A.

2. præmie: Ib Andersen, M.A.A. og Elith Juul Møller.

2. præmie: Scherning Dybbro og Knud Håstrup.

3. præmie: Lars Bryde, S.A.R., medarbejdere Arne Christiansen og Axel Schou.

Indkøb: Gunnlaugur Halldorsson og Manfred Vilhjalmsson.

Indkøb: Poul Knudsgaard M.A.A. og Ole Sørensen.

Indkøb: Per Hansen, M.A.A., medarbejder Viktor Klöczl.

Boligbyggeriet juni 1961

Hovedstadsområdet samt 18 provinsbyer og disses forstæder	Antal lejligheder			
	Maj 1960	Juni 1960	Maj 1961	Juni 1961
Byggetilladelse givet i løbet af måneden	624	1 113	1 592	1 469
Byggetilladelse ved månedens slutning	4 645	3 983	4 150	3 933
Påbegyndt i løbet af måneden	1 169	1 816	1 186	1 667
Fuldført i løbet af måneden	1 176	1 804	975	1 649
Under udførelse ved månedens slutning	21 175	21 176	24 463	23 470
Beregnede tal for hele landet, excl. egentlige landkomm.				
Under udførelse ved månedens slutning	26 700	27 000	31 700	31 900

Byggeomkostningsindeks juli 1961

(1955 gnstl. = 100)	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961
Januar	98	102	106	107	106	110	113
April	100	103	107	108	108	111	118
Juli	100	104	107	107	108	112	121
Oktober	101	106	108	107	108	113	
Gnstl. årsindeks	100	104	107	107	108	112	
Heraf Materialer	100	104	107	105	104	109	
Heraf Arbejdsløn	100	105	108	109	114	118	

Møde i den internationale modulgruppe (I.M.G

I dagene 30. august til 1. september 1961 afholdt den inter tionale modulgruppe (I.M.G.) sit andet møde i Bambe Vesttyskland.

I.M.G., der virker som en fortsættelse af den tidligere un E.P.A. eksisterende modulgruppe, er en sammenslutning af byg eksperter fra Europa og en række oversøiske lande. Grupp arbejde tager sigte på at koordinere alle størrelser inden byggeriet ved hjælp af en såkaldt byggemodul (d. v. s. størrels enhed), således at alle bygningsdele og byggeelementer pas sammen, uanset hvor de er fremstillet, og således at der er f overensstemmelse om valget af størrelser inden for projekter og produktion.

Det blev på mødet understreget, at der under hensyn til d stigende anvendelse af præfabrikerede bygningsdele og bestræb serne for at skabe større sammenhængende markeder må lægges gruppens arbejde en stadigt voksende betydning. Hov emnet på dagsordenen var spørgsmålet om dimensionering store bygningsdele og -elementer. Gruppen vedtog en udtale med angivelse af visse retningslinier for udvælgelse af mål størrelse for store elementer som f. eks. præfabrikerede facad elementer, dækelementer o. lign. Gruppen vedtog iøvrigt at d tage en række nye emner på sit arbejdsprogram, herunc spørgsmålet om international koordnering af etagehøjder. mødet drøftedes også gruppens forbindelse med andre intern tionale organisationer, og det blev herunder vedtaget at sø samarbejdet mellem I.S.O. og C.I.B. styrket og udbygget.

Under mødet havde deltagerne lejlighed til at studere n byggeri i Bamberg og Nürnberg.

Indlæg

Om arkitektuddannelsen

Fra Per Fellenius Nordahl Svendsen, der går i 3. bygningskonstruktørkla på Haslev Håndværkerhøjskole, har vi modtaget nedenstående indla

I forbindelse med Ulla Tafdrup's indlæg i Arkitekten nr. 18 om A5- tillader jeg mig at skrive dette.

Hvorfor kan der ikke laves to anerkendte arkitektuddannels her i landet, der er jo tre ingeniøruddannelser? Som Ulla Tafdru skrev, hvorfor skal 40 arkitektstuderende ved Kunstakademie arkitektskole udgøre det årlige kvantum arkitekter, som kan bli uddannet herhjemme. Danmark mangler jo arkitekter i masse og ikke mindst arkitekter til detailprojektering. Ser man på d der bliver bygget idag, er en stor del af det lavet af arkitekter m bygningskonstruktøreksamen som deres eneste uddannelse, og d er vel bevis nok for, at det kan lade sig gøre uden en videre u dannelse på kunstakademiet, men selvfølgelig er der en masse tin som kræver en uddannelse på kunstakademiet.

Og det mest mærkelige er jo, at der er kommet en ny bygning konstruktøreksamen, som har en tendens til at skubbe arkitek arbejdet ud i horisonten. Hvorfor nu det? Er det ikke den forker vej, når der er mangel på arkitekter, skulle den ikke have gå den anden vej, når kunstakademiet ikke kan uddanne alle der der skal bruges? To officielle arkitektuddannelser skulle det kunne lade sig gøre at lave, når det kan lade sig gøre med ingeniø uddannelsen.

Og nu det med A5, at man ikke tænker på de studerende på by mesterskolerne, er det ikke et klart bevis på at man ikke regn med dem og deres uddannelse? Det er jo et spørgsmål, om de akademiske arkitekt kan undvære bygningskonstruktøren og om vendt. Og som Skriver skriver, er det nu ikke på tide at arkitek uddannelse kommer frem til debat. Det skulle jo kunne lade s gøre at mødes og lave to arkitektuddannelser herhjemme, det vil da være til stor gavn for landet og også for de aspiranter, der ikk kan komme ind på kunstakademiet på grund af pladsmangel.

Vulkanen Kilauea lærte mennesket at spinde

I årtusinder har Hawaii-vulkanen Kilauea ladet en hemmelighed flyve for vinden. Vulkanen udspyr uldlignende tjavser. Det viser sig, at vulkanen er storproducent af mineraluld, hvis fibertykkelse kun er 1/5000 mm.

Gennem 25 år det

førende isolationsmateriale

25 ROCKWOOL

Et naturfænomen løste et isoleringsproblem, videnskaben tumlede med allerede i forrige århundrede. Man analyserede de uldlignende totter, der hang overalt i buske og træer ved vulkanen Kilaueas fod på Hawaii, og opdagede, at de bestod af mineraluld med alle de egenskaber et effektivt isoleringsprodukt må have. Det var højisolerende og uforgængeligt. Det kunne ikke angribes af råd eller svamp og modstod temperaturer på mange hundrede grader Celcius. Mineralulden var et produkt af vulkanens glødende stenmasser, der forstøvedes af udstrømmende gasarter. Således opstod Rockwool. Få år efter fremstilledes Rockwool på en lang række virksomheder verden over. Rockwoolfabrikken ved Hedehusene har i 25 år spundet Rockwool af danske sten. I 25 år har Rockwool løst opgaver så forskellige som brandsikring af stålkonstruktioner, lydisolering af haller og varmeisolering af huse.

A-S Rockwool, Codanhus, Gl. Kongevej 60, København V., telefon Central 9575

anbringelse, da søm og skruer kan fastgøres i hele overfladen.

For det andet kender man ret nøje, hvor stort et træk den kan tage, hvorfor den i mangfoldige tilfælde er at foretrække.

For det tredie er materialet af en sådan karakter, at det går i eet med betonen, ligesom den ikke kan flække, hvilket giver stor sikkerhed for en kontinuerlig arbejdsproces uden forsinkelser og fordyrelser.

Philplug inserts er produceret af cement og langfibret asbest, der forener sig med den støbte beton og ligner denne i farve. Den svækker således ikke konstruktionen, ligesom den ikke behøver fjernes på synlige steder, hvis den eventuelt ikke skulle blive anvendt til sit oprindelige formål.

Af denne årsag kan Philplug inserts, i modsætning til andre inserts, anbringes på synlige flader, f. eks. hvor man ønsker at fastgøre gardinstænger.

Philplug inserts fås i alle nødvendige former og størrelser, beregnet for fastgørelse af vinduer, dørkarme, paneler, el-armaturer, maskiner, butiksudstyr, gardinstænger, radiatorer, rørledninger, lysreklame, curtain-walls konstruktioner etc., ligesom de kan fungere som afstandsstykker og bærere for armeringsjern.

Forhandles i Danmark af: Yhanco I/S, Sundkrogsgade, København Ø.

Ledningstrækning under puds lettet betydeligt

På byggepladsen er trækningen af kabler gennem skjulte rør et tidsrøvende og trivielt arbejde.

Et tysk firma har konstrueret et hjælpeapparat ti elektroninstallatørerne, så dette at føre et kabel gennem rør, skulle blive et øjebliks sag.

Apparatet arbejder med trykluft. Gennem trykluftstødet skydes en spole gennem ledningen, og fra denne spole løsgøres en tynd nylontråd. Ved hjælp af tråden kan man trække ledningen igennem.

Til apparatet hører altså en flaske med komprimeret luft og nogle tilslutningsstykker, der passer til alle gængse rørdimensioner. Man presser en gummikegle ind i rørets ende og har nylontrådens ene ende fastgjort, hvor man står, medens den anden er i spolen. Et tryk på flaskens hane udløser et stærkt luftpres, som efter de foretagne prøver kan føre spolen indtil 100 m frem gennem røret – og også klare krumninger.

Denne arbejdsform har yderligere den fordel, at rørene blæses rene.

Fabrikanter: Ompex-Essen GmbH, Dörrnerstr. 11 Ansbach/Bayern, Vesttyskland.

Kilde: Der Querschnitt. 7/61.

g gøltet – også denne er en VEDEX-dør...!

Byggekran og montører rejser på kort tid skelettet til en stor fabrikshal af spændbetonbjælker

Forspændt jernbeton, en industri i stadig udvikling

Spændbeton eller strengbeton er en industriel videreudvikling af den almindelige jernbeton, hvis grundlæggende idé iøvrigt må tilskrives en teknisk ukyndig, den franske handelsgartner *Monier*, som først af al[…] fandt på at lægge jern ind i cementen for at søge a[…] undgå revnedannelser i nogle cementbaljer. Genne[…] årene op til den sidste krig fandt stadige forbedring[…] sted i jernbetonteknikken, indtil man syntes at have nå[…] grænsen for jernbetonens muligheder. Franske forsø[…] med forspænding viste sig imidlertid at pege på ny[…] veje fremover.

Nye muligheder med forspændt beton

Ved at forspænde armeringen blev det muligt at ar[…] bejde med spændinger i betonen, som lå helt op ti[…] dens høje trykstyrke og ved hjælp af den tilvejebragt[…] ekstra trykspænding at eliminere betonens lave træk[…] styrke. På A/S Hedehus Teglværket, der sammen me[…] A/S Skandinavisk Spændbeton har været førende her[…] landet med udvikling af strengbetonteknikken, spænde[…] for eksempel 4 mm tykke stålstrenge op på lange spæn[…] debænke i 50–120 m længde, og derefter udstøbes be[…] tonen omkring de spændte strenge. Da hver streng for[…] spændes med ca. 1500 kg, og der anvendes ca. 10[…] strenge i en almindelig tagbjælke på 20 m længde, give[…] der på denne måde betonen en kraft på 150 t. På de[…] eksisterende anlæg er man i stand til at fremstille ele[…] menter med op til 600 t forspændingskraft.

Den forspændte beton får egenskaber, der i kort[…] træk kan gøres op som revnesikkerhed, vejrbestandig[…] hed, ringe nedbøjning, små dimensioner, brandsikker[…] hed og robusthed, hvortil yderligere kan lægges øko[…]

nomiske fordele, som for eksempel valutabesparelser, idet en forspændt konstruktion kun kræver en fjerdedel af den vægtmængde stål, som behøves i en tilsvarende ikke forspændt konstruktion.

Anvendt i industribyggeriet kan spændbeton betyde en industrialisering af byggeprocessen, der med lige stort held lader sig indpasse i det store som i det lille byggeri. Den nuværende teknik tillader fri spænd helt op til 33 m og muliggør derved at imødekomme behovet for store, søjlefri arealer. *LF*

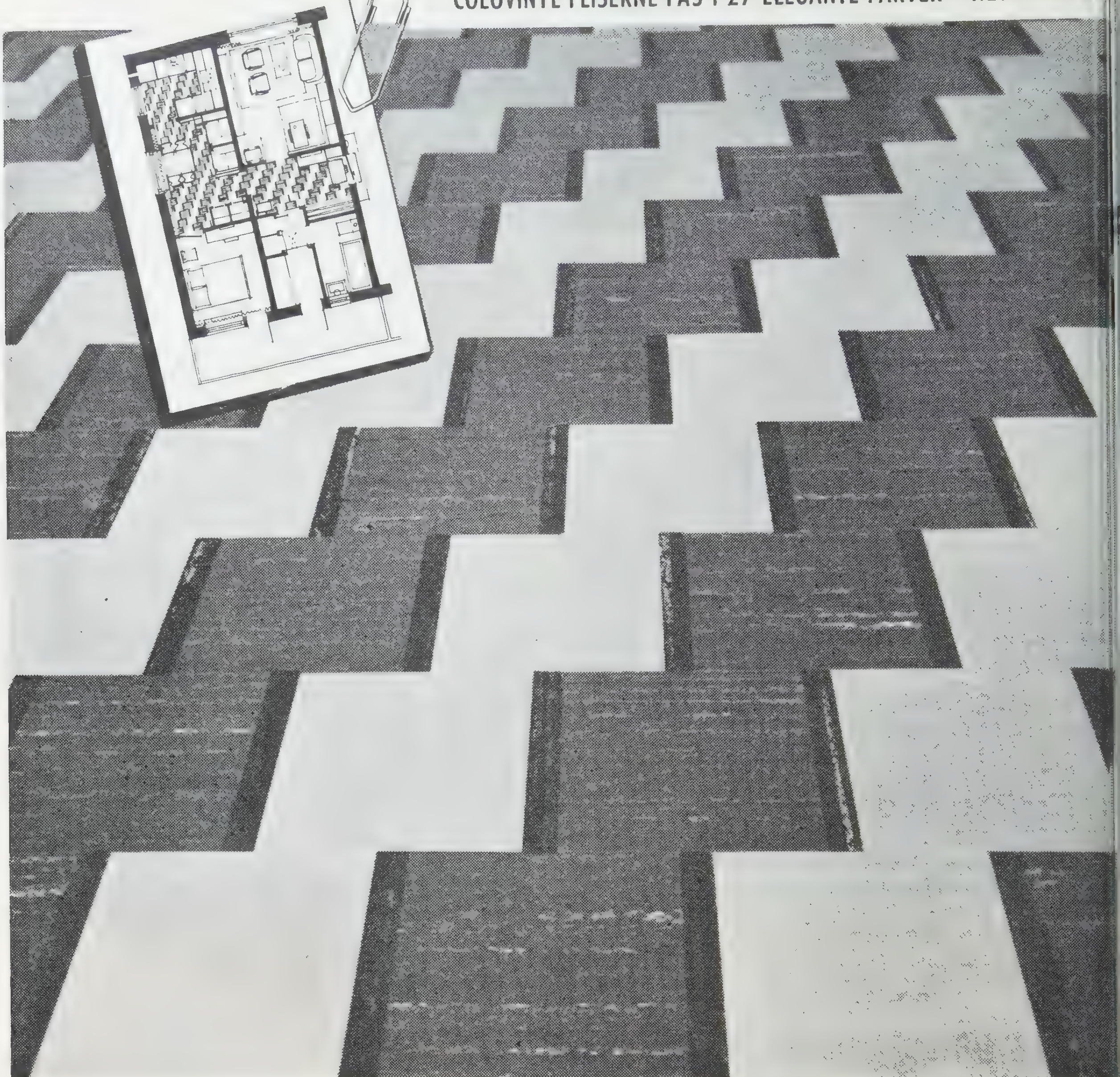
Afvanding af flade tage

De flade tage, gennem mange efterkrigsår problembørn, er godt på vej til at blive lige så problemfri, som de mere traditionelle tagformer med større taghældning, der som bekendt heller ikke er *helt* problemfri. Der er ydet væsentlige bidrag til de flade tages forbedring fra flere sider, ikke mindst fra tagpapproducenterne, der herigennem er blevet „sponsors" for en arkitekturstrømning indenfor især énfamiliehusbyggeriet.

Tækningen af de flade tage har rejst mange spørgsmål, som ikke har været aktuelle i de solfyldte oprindelseslande, men som i vort omkring ±0° klima ikke altid har været lette at besvare. Et af dem hedder afvanding, eller måske snarere afløb, og da afløbene normalt udføres som indvendige afløb: inddækning af afløbet i det flade tag. Denne inddæknings effektivitet er afgørende for hele konstruktionens brugbarh

For nogle år siden bragte bl. a. Akts. Jens Villads Fabriker en tagbrønd i formstøbt polyester til fla tage på markedet. Man holdt sig dengang til de gæn 4" faldstammer som indvendige tagnedløb, men udv lingen har medført at også andre dimensioner har væ ønskelige, og firmaet har derfor påbegyndt en prodi tion af Ico-tagbrønde også i 2¹/₂" og 6". I en forny udsendt brochure gøres der rede for alle tre dimens ner tagbrønde og deres anvendelsesområder. Broch ren indeholder også et instruktivt og særdeles nytt afsnit med afvandingsplaner for flade tage med fa ned til 1:100, og en monteringsanvisning.

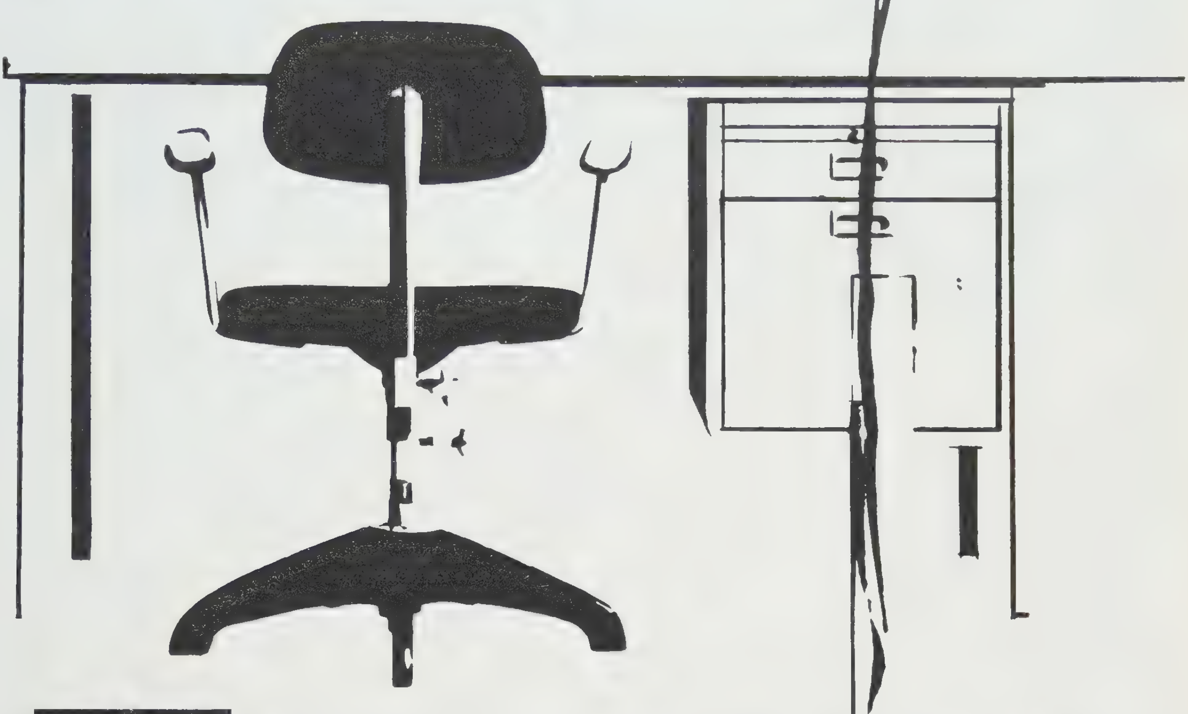
Brochuren er firesidet, trykt på glittet papir i form A4 og vel først og fremmest tænkt til indsætning i f maets samlebind. Men et lille suk skal frem alligev En udsendelsesdato på forsiden er ikke at foragte, m ske burde man også overveje en klassifikationsbete nelse efter SfB-systemet, der så langsomt er ved at vin ind på tegnestuerne. Hulningen passer til firmaets eg bind, selvfølgelig, og også til de fleste ringbind med holdere eller fire med lige stor afstand. Men der er en dansk standard, fire huller 20 + 80 + 20 mm, og troskyldige, der ejer sådanne ringbind og foretræk brochurer ordnede efter emne fremfor efter firma, læ ger brochuren tilside, hvilket som bekendt er førs skridt til papirkurven, eller laver de resterende hull selv, hvilket med garanti ikke lykkes særligt godt. N der er langt større syndere i brochurejunglen.

FACIT klarer møbleringen ...!

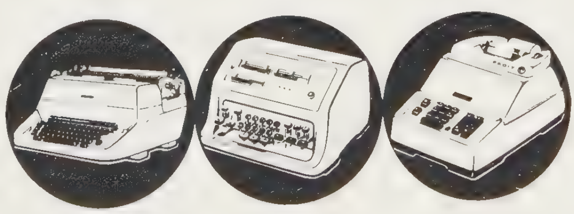
DATAMØBLER

Der stilles i dag store krav til kontorets indretning. Dyre kvadratmetre skal udnyttes effektivt – men samtidig også smukt og hensigtsmæssigt. Dette er baggrunden for FACIT DATA møblers store succes.
FACIT DATA møbler er kontormøblerne, der vokser med opgaverne. De opbygges af løse elementer, der kan kombineres, udvides og sammenbygges efter behovet – og uden brug af værktøj, og de er lige velegnede til det lille forkontor som til det store ekspeditionskontor eller det elegante chefkontor. Tal med FACIT om Deres møbleringsproblem – eller rekvirer vor brochure, det er selvfølgelig ganske uden forbindende.

FACIT

har det hele

Igennem mange år har FACIT fremstillet nye, moderne kvalitetsprodukter indenfor kontormaskine- og kontormøbelområdet og bestandigt sørget for at ligge forud – også på serviceområdet, hvor FACIT har oprettet egne serviceværksteder spredt over hele landet.

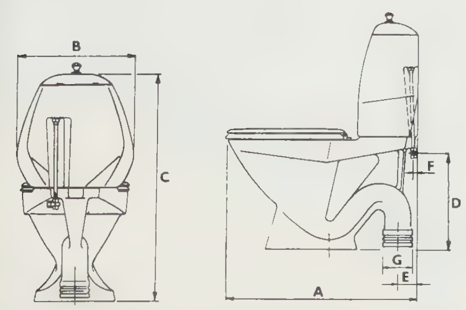

BREDGADE 21 - KØBENHAVN K - TELF. MI. 6501

Aalborg: tlf. 24831	**Hjørring:** tlf. 1870	**Næstved:** tlf. 720343	**Skive:** tlf. 692
Aarhus: - 23302	**Holbæk:** - 3025	**Odense:** - 116811	**Sønderborg:** tlf. 24546
Esbjerg: - 5280	**Kolding:** - 2886	**Randers:** - 6464	
Hillerød: - 3625	**Nykøb. F.:** - 852184	**Rønne:** - 186	**Vejle:** - 4061

Ifö
Cito Carezza

A	B	C	D	E	F	G
670	400	810	345	75	20	105

Cito Carezza har samme sikre og pålidelige armatur som forgængeren Cito Complett. På et væsentligt punkt er den tidligere, gennemprøvede konstruktion blevet yderligere forbedret. I Cito Carezza er svømmerventilens sæde fremstillet af rustfrit stål og modstår ethvert angreb fra aggressivt vand. De øvrige Carezza-modeller er håndvaske og bidet. Den moderne Carezza-form gør det nemmere at indrette et luftigt og elegant badeværelse i rum af standardstørrelse. Carezza-serien findes i hvidt og fire moderne pastelfarver: gul, blå, grøn og grå.

Generalagentur: MAX SIBBERN
Svanemøllevej 122 - Hellerup - Helrup *9595

Hornitex Super
kan sandelig stå for noget
stødsikkert varmebestandigt kan afvaskes fedtskyende uimodtageligt overfor husholdningssyrer og alkohol
En tysk kunststofplade der vinder indpas - i LONDON, PARIS, i BRÜSSEL, ZÜRICH og AMSTERDAM - overalt hører Hornitex sammen med moderne indendørs-indretning
hård træfiberplade med plastic-overflade
VÆRELSEINDRETNING
MØBELFREMSTILLING
KØKKENINDRETNING
KARROSSERIBYGNING
SKIBSMONTERING
Hornitex
Gebr. Künnemeyer Horn - Lippe
holder til noget

Møder og kurser i Byggecentrum

Af Byggecentrums møder og kursusplan for sæson 1961–62 fremgår det, at udstillingen Byg hele året løbet af september og begyndelsen af oktober har væ vist i Aabenraa, Ålborg, Skive, Herning, Vejle, Oden Kalundborg og Nykøbing F. Endvidere har der d 10. oktober i Byggecentrum været afholdt en diskussi om emnet Teknik og ånd.

Iøvrigt ser møde- og kursusplanen således ud:

Oktober

Lørdag 21. Bygge og bo, 2. serie. Møderække for bygh rer i Byggecentrums foredragssal.
Bor De sundt? Dr. med. E. O. Errebo-Knudsen. Kl 14,30.
Hvad koster et hus og hvordan får man mest for penge Arkitekt M.A.A. Arne Riis Mørk. Kl. 16,15.
Billetpris for alle mødedage: 30 kr. ialt.

Tirsdag 24. Moderne glarmesterarbejde. Eftermiddagsku sus kl. 13–18. Kursusafgift: 35 kr. pr. deltager. Sted: Byggecentrums foredragssal. Tilmelding sene 14/10 skriftligt til Byggecentrum.

Torsdag 26. Moderne glarmesterarbejde. Eftermiddag-afte kursus kl. 15–21. Kursusafgift: 35 kr. pr. deltag Sted: Århus permanente byggeudstilling. Tilmeldi senest 14/10 skriftligt til Byggecentrum.

November

Lørdag 4. Bygge og Bo, 2. mødedag.
Typehuse og hustyper i handelen. Kl. 14,30.
Moderne køkkenindretning og -udstyr. Kl. 16,15. Boligkonsulent, fru Kirsten Brøndsted.

Tirsdag 7. Kunststoffer i byggeriet. Foredrag. Arkitek M.D.A. G. Boni-Jensen. Kl. 16,15 i Byggecentrun foredragssal.

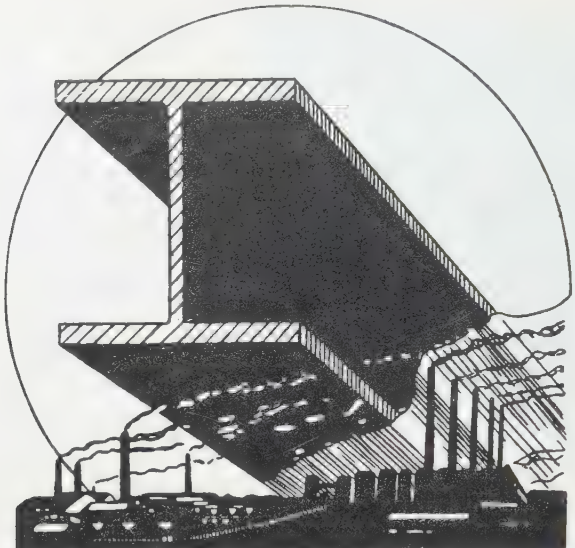
Tirsdag 14. Lette skillerum. Eftermiddagskursus kl. 1 18. Kursusafgift: 35 kr. pr. deltager. Sted: Bygg centrums foredragssal. Tilmelding senest 1/11 skrif ligt til Byggecentrum.

Torsdag 16. Lette skillerum. Eftermiddags- og aftenku sus. Kl. 15–21. Kursusafgift: 35 kr. pr. deltager. Sted: Århus permanente byggeudstilling. Tilmeldir senest 1/11 skriftligt til Byggecentrum.

Lørdag 18. Bygge og Bo, 3. mødedag.
Automatik i boligen som hjælpemiddel og sparemuli hed. Kl. 14.30.
Moderne vægbehandlinger. Laboratorieforstander, civi ingeniør Svend Andersen, De Danske Maleres For søgsstation Kl. 16,15.

Torsdag 23. Menneskets fysiologiske krav til huset. Forelæ ningsrække med ialt 4 forelæsninger af professo dr. med. Poul Bonnevie.
1: Mennesket og husets temperaturforhold. Kl. 16,15 Byggecentrums foredragssal.
Adgangskort til samtlige 4 forelæsninger: 20 kr., ka købes i Byggecentrum fra tirsdag 31. oktober.

Torsdag 30. Menneskets krav til husets luft, „Menneske fysiologiske krav til huset", 2. forelæsning, kl. 16,15 Byggecentrums foredragssal.

December

Lørdag 2. Bygge og Bo, 4. mødedag.
Badeværelset – valg af gulve og vægbehandlinger samt uds
Demonstration af vaskemaskiner på specialudstilli
Kl. 14,30.
Husets driftsøkonomi og skatteproblemer. Kl. 16,15.

Torsdag 7. Mennesket og lydforholdene i huset.
„Menneskets fysiologiske krav til huset“, 3. forel
ning, kl. 16,15.

Torsdag 14. Mennesket og husets lysforhold.
„Menneskets fysiologiske krav til huset“, 4. forel
ning, kl. 16,15.

Mandag 18. Byggeri i Rusland. Lysbilledforedrag v
formanden for Kalk- og Teglværksforeningen
1893, direktør Erik Nymark, Aarhus, kl. 12,0
Byggecentrums foredragssal.

Januar

Tirsdag 9. Møde for Byggecentrums udstillere kl. 14-
Byggecentrums Aktiviteter. Spørgsmål og ønsker fra u
stillerne.
Kaffepause.
Materialeproduktion og Modulordning.
Byggecentrums foredragssal.

Tirsdag 16. Håndværk og Byggeindustri. Diskussion.
Byggecentrums foredragssal kl. 20.

Søndag 28. til lørdag 3. februar. Kursusuge (foreløb
fastsat tidspunkt).

A. *Byggelederkursus* for mestre, entreprenører og te
nikere, hele ugen.
B. *Arbejdsplanlægning* for mestre, entreprenører
teknikere, hele ugen.
C. *Landsbyggeloven*, arkitekter og ingeniører, 3 da
D. *Montage i byggeriet* for arkitekter, ingeniører
mestre, 3 dage.

Kursusafgift 550 kr. omfattende ophold, kursus
kursusmateriale og 275 kr. for 3 dages kursus.
Tilmelding skriftligt til Byggecentrum senest 5.ja

Februar

Tirsdag 13. Vibreringsteknik. Eftermiddagskursus kl.
–18. (Specielt for mestre, entreprenører og teknike
der beskæftiger sig med betonarbejde samt for bet
varefabrikanter). Kursusafgift: 35 kr. pr. deltag
Sted: Byggecentrums foredragssal. Tilmelding sen
1. jan. 1962 skriftligt til Byggecentrum. Kursus
rettelægning og -gennemførelse: civilingeniør
O. Wulff, Aarhus.

*Søndag 18. til lørdag 24. Byggerytmen – grundlaget for st
produktion og årsløn.* (foreløbigt fastsat tidspunkt).
For medlemmer af fagforbund under „Byggefager
Landssammenslutning“. Arrangeres i samarbej
med Byggefagenes Landssammenslutning og Bo
ministeriets Produktivitetsfondsudvalg. Tilmeldi
gennem de respektive fagorganisationer.

Marts

Tirsdag 6. Projektering for effektiv produktion. Efterm
dagskursus kl. 13–18. Kursustilrettelægning og -ge
nemførelse: arkitekt M.A.A. Arne Riis Mørk, Ar
tekternes Typehuskontor. Kursusafgift: 25 kr.
deltager. Sted: Byggecentrums foredragssal. Tilm
ding senest 26. februar til Byggecentrum.

Meddelelser fra

DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

Bredgade 66, København K. Telefon Minerva *1290.

Adresseforandringer

Andresen, A. W., *bolig* fra 1917 A Queen Street East, Toronto 8, Ontario, Canada, til 1247 Stanton Road, Queensway Terrace South, Ottawa 3, Ontario, Canada, *telf.* Ottawa TA 8 – 4912.

Blach, Klaus, *bolig* fra Bandung, Indonesien, til c/o Blach, Solvej 4, København F.

Brogaard, Peter, *bolig* fra Ved Bellahøj 20, Brønshøj til Lundtoftevej 294, Lyngby.

Fehmerling, Jean, *bolig* uændret Christiansgave 48, Rungsted Kyst. *Tegnestue* uændret Østerbrogade 113, Ø. *Telf.* ændret til 29 03 55.

Høgsbro, Svend, jun., *bolig* fra Directorate General of Building, Saray, Baghdad, Iraq, til Danish Embassy, P.O. Box 348, Baghdad, Iraq.

Joos, Knud, *bolig* uændret Ligustervænget 16, Sorgenfri pr. Virum. Ny *tegnestue* Lyngby Hovedgade 47, Kongens Lyngby, *telf.* 87 62 44.

Kyed, Per, *bolig* fra Bystævnevej 23, Bolbro, til Gerthasvej 1, Odense. *Tegnestue* fra Østre Stationsvej 19, Odense, til Gerthasvej 1, Odense.

Kyed, Vagn O., *bolig* uæn[...] Gerthasvej 14, Odense. [...] *nestue* fra Østre Stationsv[...] Odense, til Gerthasve[...] Odense.

Larsen, Egon, *bolig* fra Jost[...] vej 157, Bagsværd, til As[...] Malling, Jylland. *Telf.* æn[...] til Solbjerg 385.

Lerbech-Sørensen, Erik, [...] uændret Fr. Bajersgade [...] Horsens. *Tegnestue* fra [...] Bajersgade 26 til Fr. Ba[...] gade 4, Horsens.

Nissen, E., *bolig* fra Dådy[...] 10, Højbjerg, til St. Kong[...] gade 74, København K.

Olsen, Aage Herman, [...] uændret Slotsherrens H[...] 55, Vanløse. *Tegnestue* [...] Slotsherrens Have 55, V[...] løse, til Valdemarsgade [...] København V. *Telf.* [...] 4233.

Oslen, Børge, *bolig* fra [...] Coursvej 6, F. til Ka[...] gårdsvej 32, Virum.

Skodborg, Niels, *bolig* fra [...] sensgade 22, Tønder, til [...] stanieallé 19, st. tv., Tøn[...]

Steen-Jensen, Ib, *bolig* [...] Brønshøjgårdsvej 15, Brh[...] Lærketoften 17, Haresko[...]

SPAR PUDSNING - TID - PENGE!

STÅLFORME til

pudsfri beton

Standardvægform

Vægforme - klatreforme til facader - forme til hjørner, elevatorskakte, trappehuse.
Elementforme.
Specialforme af enhver art.

RATIONELT BYGGERI MED KRØLL-FORME betyder ingen pudsning, enkelt og hurtig formsætning, uopslidelige forme.

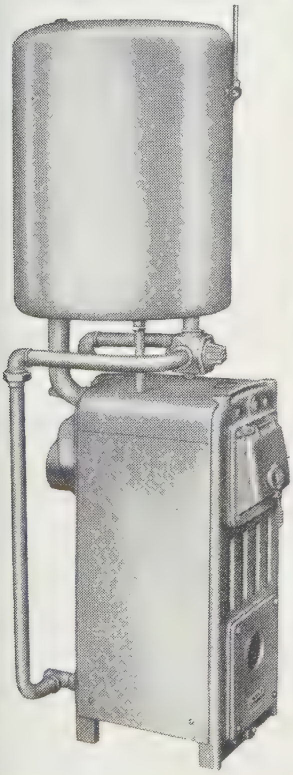
Forskallingsforslag og tilbud uden forbindende.

F. B. KRØLL A/S

ISLEVDALVEJ 145, BRØNSHØJ . TLF. 94 63 11
JYLLANDSAFD.:
Viborgvej, Mundelstrup . Tlf. (061) 9 01 11 - 116

TASSO KEDEL-UNIT

-det ideelle eet-plans anlæg...

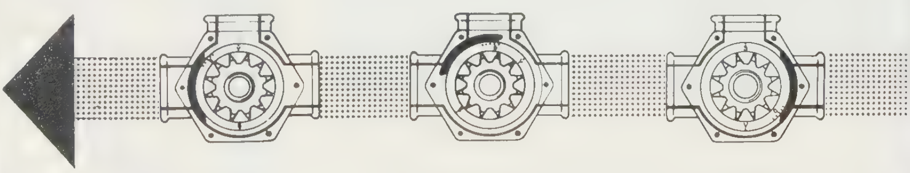
STÆRKT FORENKLET KONSTRUKTION

1 Tager kun den halve plads. Den kombinerede 120 l varmtvands- og 12 l ekspansionsbeholder er monteret lodretstående på toppen af kedlen — fylder ikke meget i fyrrummet.

2 Kan monteres på den halve tid! Leveres i 2 dele — kedel og kombineret varmtvands- og ekspansionsbeholder med tilhørende rør — lige til at sætte sammen.

3 Forsynet med TASSO shuntventil, der giver anlægget en særlig høj varmtvandskapacitet. Store mængder brugsvand kan tappes uden væsentlig temperaturfald.

TASSO SHUNTVENTIL — hele anlæggets kerne — har tre indstillinger og hul aksel for evt. montering af oliefyrstermostat — sørger for effektiv kontrol af fremløbstemperaturen.

Vinter = V.
Hele anlægget er åbent for cirkulation, og fremløbstemperatur og brugsvandstemperatur er ens.

Overgangstid = O.
Kedelvandet opblandes efter at have passeret varmtvandsbeholderen. Brugsvandstemperatur 15-20° højere end fremløbstemperatur.

Sommer = S.
Hele radiatorsystemet spærret. Kedelvandet returnerer på selvcirkulation efter at have passeret varmtvandsbeholderen.

Enhver TASSO KEDEL type A2 og B3 fra 1,3 — 4,9 m² kan leveres som KEDEL-UNIT. Rekvirer yderligere oplysninger — herunder officiel prøverapport fra Danmarks tekniske Højskole.
TASSO KEDEL-UNIT leveres gennem grossister og installatører i centralvarmebranchen.

TASSO ODENSE

KEDEL- OG RADIATORFABRIKEN, HJALLESE TLF. (09) 13 29 11
SALGSKONTOR I KØBENHAVN: BYGGECENTRUM TLF. C. 3379

Vibe-Hansen, Hardy, *bolig* fra Blomstermarken 22, Aalborg, til Birkebæk, Vodskov. *Tlf.* Vestbjerg 65.

Meddelelser fra
AKADEMISK ARKITEKTFORENING
Bredgade 66, København K
Telefon *Minerva 1290

Nye medlemmer

Nielsen, Bent, Vangs allé 10, Aalborg, telf. Aalborg 3 76 35.
Bretton-Meyer, Ulrik, *bolig* Bredgade 76 C, København K, *telf.* Palæ 1601 x, *tegnestue* Knabrostræde 3, 3., København K.
Eggen, Jan, *bolig* Ved Bellahøj 16, Brønshøj, *telf.* Bella 7838, *tegnestue* Godthåbsvej 166, 5., København F, *telf.* Fasan 2286.
Fich, Knud, *bolig* Solnavej 64, Søborg, *telf.* 69 09 80.
Zahle, Karen, *bolig* Østerbrogade 9 B, 2. tv., Ø.
Hervit, Ole Brink, Bolbro Villavej 22, Rungsted Kyst, telf. Ru. 517.

LEDIGT LOKALE

Lille sydvendt møbleret værelse tilleje for en arkitektstuderende. Eget toilet med håndvask og egen indgang. Knap 1 km fra Virum station. Lejlighedsvis hjælp på vor tegnestue ønskes (til timeløn efter kvalifikationer). *Telf.: 84 75 10.*

STILLING SØGES

Stilling søges af kontordame, som har været på arkitektkontor i 4 år. Billet mrk. 1031 til *Arkitekten*, Nyhavn 43, K.

Ung kvindelig boligkonsulent søger beskæftigelse på arkitekt-tegnestue.
Marianne Richter, Blytsvej 9, F. Tlf. Go. 6233.

Ingeniørfirma, nystartet, tilbyder sin assistance ved byggeri. Præcis levering, rimeligt honorar. Billet mrk. 1030 til *Arkitekten*, Nyhavn 43, K.

Se HFB side 425

Ung, norsk arkitekt med 6 års allsidig praksis, søker stilling i Kjøbenhavn eller omegn fra januar 1962. Arkitekt M.N.A.L. *Knut Leborg*. Sørkedalsveien 1, Oslo N. V.

STILLING TILBYDES

Til vor reklameafdeling i Aalborg, der arbejder i nær tilknytning til vor salgs- og serviceafdeling, søger vi en arkitekt på 25–35 år, der som arbejdsområde vil få tilrettelæggelse af reklame og udarbejdelse af informative publikationer om vore mange produkter og deres anvendelse. Der lægges vægt på en solid byggefaglig indsigt, en interesse for instruktiv reklame og en evne til at give vore publikationer stil og god formulering. Der tilbydes gode arbejdsforhold i pensionsberettiget stilling, med gage efter kvalifikationer og anciennitet.

Vi hører gerne fra Dem om Deres uddannelse, gagekrav og tidspunkt for en mulig ansættelse.

Dansk Eternit-Fabrik A/S, Aalborg.

Arkitekter. Arbejdernes Andels-Boligforening søger dygtige medarbejdere, arkitekter eller bygningskonstruktører til interessante opgaver, bebyggelsesplaner, butikscentre, institutionsbyggeri samt boligbyggeri med udvikling af nye byggemetoder. Gode arbejdsforhold og lønninger. Lørdag fri. Tiltrædelse straks. *A. A. B., Axelborg*, Vesterbrogade 4 A, Kbh. V. Arkitektafdelingen, MI. 5830.

Arkitekt. Til vor tegnestue søger vi en arkitekt, der foruden nogen projektering på tegnestuen kan påtage sig administration og periodiske tilsyn i forbindelse med større byggerier. *Halldor Gunnløgsson & Jørn Nielsen*, arkitekter M.A.A., Nyhavn 43, telf. Byen 5106.

Arkitekt, helst med afgang fra akademiet, søges som medarbejder til projektering af forskellige større opgaver. Tiltrædelse snarest. Arkitekter *Holger Langvold, Helmuth Nielsen*, M.A.A., Hjultorvet 2, Viborg. Telf. 3195 – 3196.

Arkitektkonduktør til 3 større byggepladser søges. Tiltrædelse snarest muligt. *N. J. Blinkenberg*, arkitekt M.A.A., Brødregade 15, Randers. Tlf. 671 – 672.

Medarbejdere søges til varierende tegnestuearbejde. Løn efter kvalifikationer. Arkitekt *Axel Jacobsens tegnestue*, Læssøegade 24, Odense. Tlf. 12 57 07.

Byplantekniker

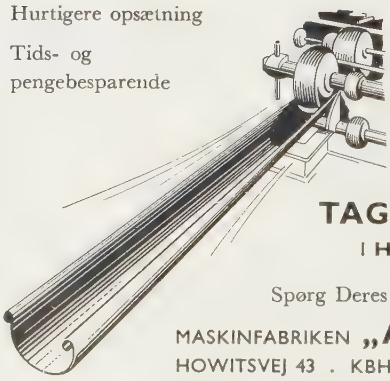
Til byplanarbejde samt opgaver i forbindelse med udarbejdelse af bygge- og anlægsprogrammer for Grønland søges interesseret tekniker.

Kortere tjenesterejser i Grønland vil eventuelt forekomme.

Pågældende vil blive aflønnet efter gældende overenskomster efter uddannelse og alder.

Skriftlig ansøgning med fyldestgørende oplysninger om uddannelse og tidligere beskæftigelse til

Ministeriet for Grønland
Grønlands tekniske Organisation
Hauserplads 20, København K

Stadsingeniøren i Frederikshavn
søger en arkitekt til byplanarbejdet, en civil- eller akademiingeniør samt en teknikumingeniør til vej- og kloakarbejdet. Byens hurtige vækst med bl. a. forestående banegårdsflytning stiller byen over for store byplanmæssige og kommunaltekniske opgaver. Der kan påregnes et alsidigt og selvstændigt arbejde. Om ansøgeren er ny kandidat eller har nogle års erfaring, er ikke afgørende. Lønvilkårene er i henhold til købstadsforeningens overenskomst med de respektive organisationer. Skriftlig henvendelse til *Stadsingeniøren*, Frederikshavn.

Arkitekt til saneringsopgaver.
Yngre arkitekt med interesse for de københavnske saneringsopgaver søges. Arbejdet består i – gennem besøg i slumkvartererne – at finde frem til usunde og brandfarlige boliger, og på basis heraf at forberede saneringsplanerne efter den nylig vedtagne lovs bestemmelser. Erfaren arkitekt med kendskab til praktisk byggearbejde foretrækkes. Løn efter overenskomst mellem Københavns magistrat og Danske Arkitekters Landsforbund. – Nærmere oplysning kan fås ved henvendelse til arkitekt *Troels Smith*, Arkitektkontoret, Boligkommissionens sekretariat, Stormgade 20, 3. sal th. Tlf. Byen 8961.

Arkitekt eller bygningskonstruktør søges til tilsyn. Ansøgeren må selvstændigt kunne lede og afslutte større og mindre byggesager. Løn efter kvalifikationer. Tiltrædelse snarest. Arkitekterne *Ammentorp & Haubroe*, M.A.A., tlf. 80 33 11.

Arkitekter. Yngre, erfarne og selvstændigt arbejdende medarbejdere søges snarest til interessante opgaver. Der tilbydes gode arbejdsforhold og løn efter kvalifikationer. *Willy Hasselager & Georg Nielsen*, arkitekter M.A.A. Stationsvej 13, Ballerup – telefon 97 21 07.

Tegnestueservice for arkitekter. *H. Nannestad*, arkitekt M.A.A. Telefon 95 05 06

DUPLIKERING

Byggebeskrivelser, referater og renskrivning af statiske beregninger. Duplikeringsbureauet **Dania**, Minerva 428.

Byggebeskrivelser duplikeres og hæftes... for finere duplikering. *Herman Kristensen*, Ringparken 18, Holstebro. Tlf. 1869.

Sådan siger de andre

Industrialiseret byggeri

Søndag den 17. september, dagen før åbningen af Nordisk ... gedag, bragte dagbladet Politiken en leder om det industri... serede byggeri. I denne leder hed det blandt andet:

I dette land har Tordenskj . . . nej, undskyld by... sektorens ledende teknikere fylket om boligminist... interesseret sig meget stærkt for dette spørgsmål (*... geriets industrialisering*) i de sidste år. De har en... fået særlig politisk støtte til deres interesse. Det in... strialiserede byggeri har fået fortrinsret, økonom... fordele og statslig velsignelse med på vejen. Man ... i det stille undre sig over, at alle disse støtteforans... ninger er nødvendige til byggeformer, der af deres... hængere stadig beskrives som hurtigere, billigere ... bedre. Hvorfor mon ikke alle danske bygherrer ... længst har kastet sig over de industrialiserede byg... former? Alle er kun interesserede i netop hurtig... billigere og bedre byggeri.

Svaret er ganske enkelt: Ingen har endnu påv... at det industrialiserede byggeri i praksis opfylder d... håbefulde ønskedrømme. Måske kommer det en ca... men der er ingen tvivl om, at det kommer sundes... i det rigtigste tempo, hvis industrialiseringen kæm... sig frem på lige fod med det mere traditionelle bygg... Det vil altid være farligt at blæse en ufærdig sag k... stigt op.

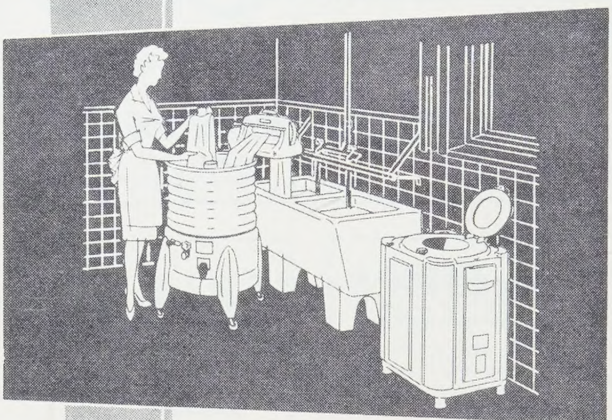
Organiseret driveri

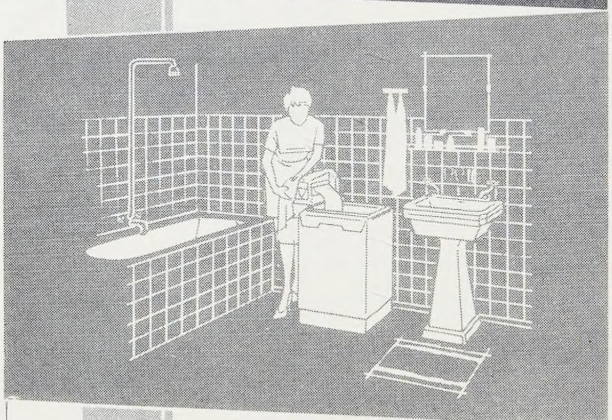
I en leder med ovenstående titel skrev r i Information ... 23. september blandt andet følgende:

Inden mange uger kan man vente, at der på Christia... borg fremsættes forslag til øget boligstøtte til de ... lejligheder, som er ramt af den højere rente. Men in... et sådant forslag forelægges, burde regeringen t... mod til sig og gå lige løs på hovedproblemet: det ... ganiserede driveri, som foregår indenfor vort bygg... et driveri, der har udviklet sig til noget, man nærm... må betegne som pengeafpresning overfor den øvr... del af befolkningen. Således er i hvert fald billedet e... afslutningen af Den nordiske Byggedag afholdt i K... benhavn i denne uge.

Professor, dr. techn. B. J. Rambøll, talte om so... børslønnen indenfor byggeriets område, d.v.s. en ... nyttelse af boligmanglen. Ifølge foreliggende refe... sagde han: „I dag, hvor maskinhjælp og arbejdsbes... rende metoder breder sig, kan en bestemt operat... måske udføres på den halve tid, og med fingeren i p... kuranten bliver resultatet den dobbelte løn. Hvor f... holdet er alt for iøjnefaldende, finder man et komp... mis, men i alle tilfælde er resultatet stærkt præget ... arbejdskraftsituationen, og derved taber de arbej... besparende metoder deres slagkraft".

Hvis staten giver yderligere tilskud til bygger... betyder det blot, at den medvirker til driveriets fo... sættelse – som mange tilskud allerede har gjort d... Følgen er, at problemets løsning udskydes og byg... riets ineffektive organisation bevares, fordi alle par...

i virkeligheden er interesseret i fortsat at levere ti
underforsynet marked, med andre ord: byggeriets s
torer tjener mest, når de stadig kan holde boligno
vedlige. D.v.s. at man fastholder faggrænser, som sp
rer for moderne metoder, man spærrer for planlægn
og industrialisering i stor stil og er på denne måde n
til at skrue huslejerne op. Hermed sættes ny fart i
flationen, og hele samfundet kommer til at undgæl

Mennesker i siloer

Under denne overskrift havde dagbladet Politiken den 18.
tember en leder om planer for boligbebyggelse i Rødovre.
citerer lederen in extenso:

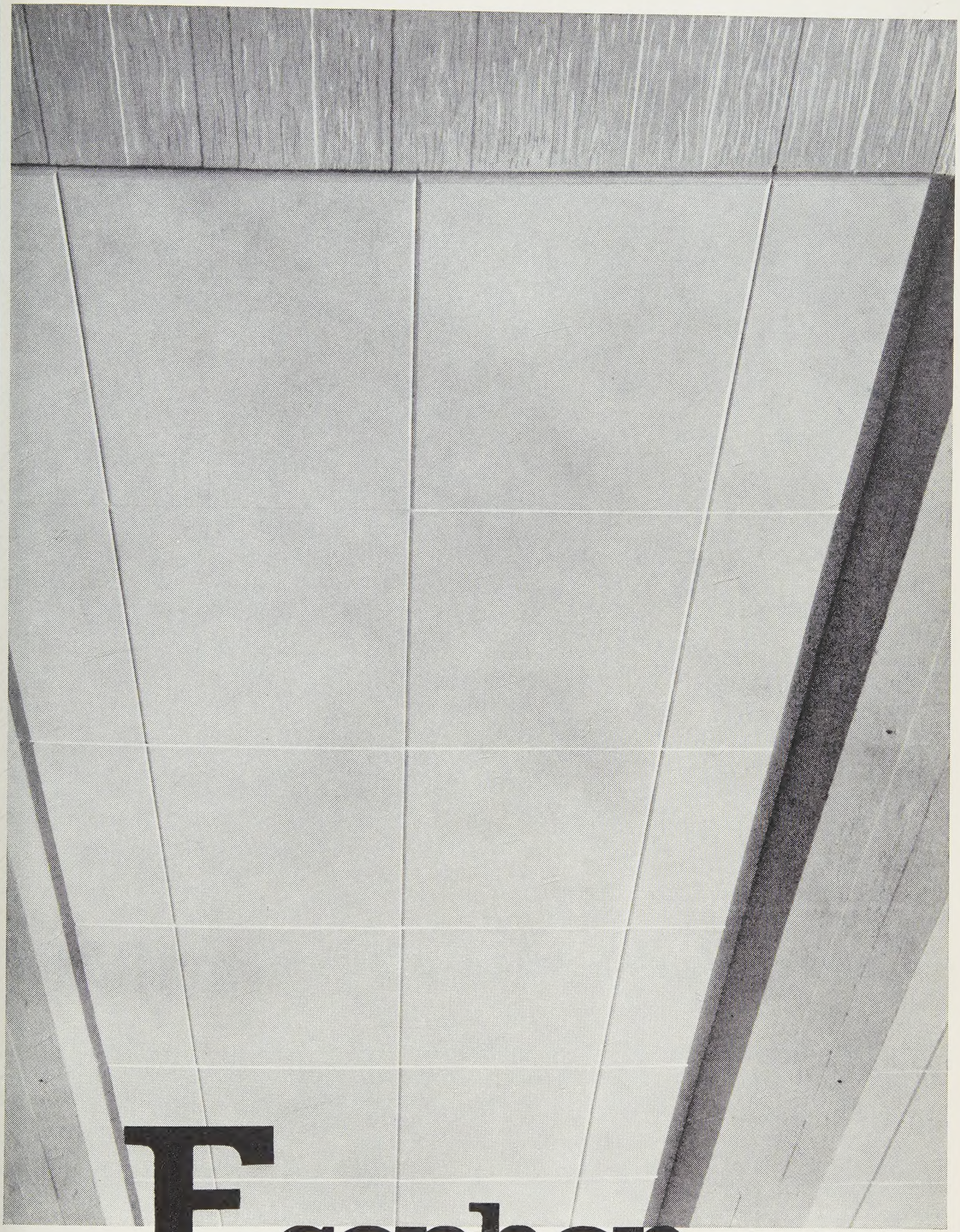
Et villakvarter langs den sydlige side af Roskildeve
af Rødovre Kommune blevet udset til højhusområ
75 nette småhuse med haver omkring skal efterhån
afløses af 15 kæmpe-stærekasser for mennesker,
højeste i 12 etager. Forvandlingen skal ske gelin
Man vil ikke fordrive de nuværende beboere ved e
propriationer og den slags voldsmetoder. De kan bl
boende, så længe de har lyst, og sælge deres huse
gode priser, når de får lyst. Det får de den dag, ej
domspriserne og -skatterne i området er drevet så h
op, at de ikke længere har råd til at blive boende.

Derfor er de heller ikke spor begejstrede ved uds
ten til at kunne forøge deres nominelle værdier.
protesterer. Det kunne man måske tage lidt råt, h
kommunens disposition var udtryk for en højere v
dom og for nødvendige hensyn til almenvellet, men d
er ingen af delene.

Hvad skal denne sammen- og ophobning af menn
sker til? Vi har jo allerede højhuse nok i Danmark.
er ikke nødvendigt med flere af disse denkmäler o
arkitekters galoperende modesyge og subventioner
byggekongers trang til at spille med musklerne. Kun
Danske Arkitekters Landsforbund i øvrigt ikke g
offentligheden den tjeneste at lave en lille undersøge
af, hvor mange arkitekter der selv bor i højhuse? D
er let gennemført og ville hjælpe svært til at klare
greberne.

Formentlig han man slet ikke i Rødovre Kommu
gjort sig dybere tanker om det rigtige eller forkerte i
stuve mennesker sammen som korn i siloer, men m
har en trafikal begrundelse for at skabe et nyt højh
kvarter. Trafikken vil, siger man, hurtigt kvæle R
kildevej som lokal trafikåre og gøre den uegnet s
butiksgade. Dette vil ske uanset, at Vestmotorvejen
laster den for fjerntrafikken om nogle år, og der
egner området syd for vejen sig ikke til villakvart

Hvor er den trafikprognose, som underbygger den
drastiske påstand? At lokaltrafikken på Roskildevej
stige med motoriseringen – gansek som lokaltrafikk
på alle andre veje – er givet, men det mest sikre, d
kan siges om den ting er dog, at kommunen ved
smække en højhusby til flere tusinde mennesker
langs vejen bidrager bravt til at forøge de spåede tr
fiktrængsler. Man modvirker, at Vestmotorvejen k
blive den aflastning, som den gerne skulle blive,
den form for byplanlægning er der ikke megen plan

Bianco Lunos Bogtrykkeri A-S, Kbhvn.